Riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Sektor socialtjänst

Typ av dokument
Riktlinje

Beslutat av
Kommunfullmäktige

Beslutsdatum
2023-04-20 § 58

Diarienummer
2023.204 (KS)

Dokumentägare
Sektor socialtjänst

Giltighetstid
Tills vidare

Framtagen av
1:e socialsekreterare

Enheten för stöd och försörjning

Reviderad

Stenungsunds kommun

Stenungsunds kommun

Kontakt

Jenny Brunsten, socialt ansvarig samordnare

0303- 73 50 58

www.stenungsund.se

Innehållsförteckning

1. Inledning 7

1.1. Syfte 7

1.2. Avgränsning 7

1.3. Versionshantering 7

2. Utgångspunkter för handläggning 8

2.1. Information 8

2.2. Dokumentation 8

2.2.1. Digital ärendehandläggning 9

2.3. Planering 9

2.4. Samordnad individuell plan, SIP 9

2.5. Uppdatera utredningar 9

2.6. Uppföljning av ärenden 9

2.7. Utbetalningssätt 10

2.8. Barnrättsperspektiv 10

2.8.1. Information 10

2.8.2. Föräldraansvar 10

2.9. Jämställdhetsperspektiv 11

2.10. Hänsyn till personer som utsätts för våld eller andra övergrepp 11

2.11. Rapporteringsskyldighet Lex Sarah 11

3. Allmänt om uppdraget 12

3.1. Respekt för människors integritet 13

3.2. Förutsättningar för att få ekonomiskt bistånd 13

3.3. Avslag och överklagan 14

3.4. Återkrav 14

3.5. Arbetslösa och ekonomiskt bistånd 15

3.6. Arbetslösa ungdomar 16

3.7. Våld i nära relationer 16

4. Försörjningsstöd 16

4.1. Riksnormen 17

4.2. Försörjningsstöd enligt 4 kap 3 § SoL andra stycket 18

4.2.1 Arbetsresor 18

4.2.2. Bilinnehav 18
4.2.3. Bostadskostnader 19
4.2.4. Elkostnad 22
4.2.5. Fackföreningsavgift 22
4.2.6. Hemförsäkring 22

5. Livsföring i övrigt 22

5.1. Barnomsorg 23
5.2. Begravningskostnader 23
5.2.1. Asylsökande med flera som avlider 24
5.2.2. Dödsfall utomlands 24
5.3. Cykel 24
5.4. Dator och internetuppkoppling 25
5.5. Ekonomiskt bistånd vid placering i behandlingshem / familjehem / kriminalvård / rättspsykiatrisk vård 25
5.6. Examen 26
5.7. Flyttkostnader 26
5.7.1. Magasinering 26
5.8. Glasögon 27
5.9. Hemutrustning 28
5.10. Hemtjänst, larm och matdistribution 28
5.11. Högtidspeng 29
5.12. Id-handling 29
5.13. Juridiska kostnader - ansökningsavgifter (stämpelavgifter) och identitetshandling 29
5.14. Lokala resor 30
5.15. Läkarvård och medicin 30
5.15.1. Avgifter för utfärdande av intyg 30
5.16. Skulder, kvarskatt och avbetalningar 31
5.17. Spädbarnsutrustning 31
5.18. Tandvård 32
5.19. Umgängeskostnader 32

6. Bedömning av rätt till bistånd i vissa fall 33

6.1. Bistånd till barn och ungdomar 33
6.2. Studerande 34
6.3. Personer utan sjukförsäkringsförmån 34

7. Inkomster som verkar reducerande på ekonomiskt bistånd 35

7.1. Arbetsinkomst 35

7.2. Jobbstimulans ... 35
7.3. Arbetslöshetsersättning ... 35
7.4. Bidrag från Försäkringskassan ... 36
7.5. Egna tillgångar ... 36
7.6. Ersättning till familjehem ... 37
7.7. Föräldrapenning ... 37
7.8. Hyresdel för hemmaboende vuxet barn ... 37
7.9. Pensionsförmåner ... 37
7.10. Sjukpenning ... 37
7.11. Studiemedel och liknande ... 38
7.12. Överskjutande skatt ... 38
7.13. Omvårdnadsbidrag ... 38

8. Inkomster som inte verkar reducerande på ekonomiskt bistånd ... 38

8.1. Merkostnadsersättning ... 38
8.2. Fondmedel ... 38
8.3. Omkostnadsersättning ... 38
8.4. Extra tillägg till studiebidrag ... 38
8.5. Hemmavarande barns inkomster ... 38
8.5.1. Barns sparade medel ... 39
8.6. Skadestånd och försäkringsersättningar ... 39
8.7. Tidigare inkomster över försörjningsstödsnivån ... 39

9. Övrigt ... 39

9.1. Bidragsbrott ... 39
9.2. Egna företagare ... 40
9.3. Småbarnsföräldrar och arbete ... 40
9.4. Underhållsskyldighet mellan makar och sambor ... 40
9.5. Utländska medborgare ... 41
9.5.1. Med uppehållstillstånd ... 41
9.5.2. Utan uppehållstillstånd ... 41
9.5.3. Asylsökande ... 42
9.5.4. EU-medborgare ... 42
9.6. Brittiska medborgare ... 44
9.7. Värnpliktiga och deras familjer ... 45

10. Avsteg från riktlinjer ... 45

10.1. Personer med arbetshinder ... 45

BILAGA 1 47
Hantering av personer med skyddade personuppgifter 47
Socialtjänstens arbete 47
BILAGA 2 51
Handläggning av bidragsbrott 51
BILAGA 3 53
Riktlinjer för återkrav enligt Socialtjänstlagen 53
BILAGA 4 56
Rutin för handläggning av förmedlingsärende 56

1. Inledning

Dessa riktlinjer ersätter dokumentet *Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd* (dnr 2020/221) som antogs av Kommunfullmäktige 2020-05-14. Riktlinjerna innehåller anvisningar för arbetet med ekonomiskt bistånd i Stenungsunds kommun och berör verksamhet Individ- och familjeomsorg inom sektor socialtjänst.

Socialtjänsten ska på demokratins och solidaritetens grund främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänstens arbete ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppers egna resurser, under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation. Socialtjänstens arbete med de som söker stöd eller råd från socialtjänsten ska bygga på respekt för människors lika värde, samt rätt till självbestämmande och integritet.

Den huvudsakliga uppgiften för socialtjänsten i arbetet med ekonomiskt bistånd är att bidra till lösningar på människors försörjningsproblem, med fokus på att den enskilde långsiktigt ska kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Under tiden prövas rätten till ekonomiskt bistånd. Utredningsarbetet innehåller därför både så väl utredning avseende ekonomi som den sammantagna livssituationen.

1.1. Syfte

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling när det gäller utredning, bedömning och tillgång till insatser. Riktlinjerna ska ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen i de individuella behovsbedömningar som ska göras. Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet. En individuell behovsprövning ska alltid göras och i de fall det finns sakliga skäl kan bistånd beviljas utöver det som framgår i riktlinjerna. Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

1.2. Avgränsning

Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov och utgör komplement till gällande lagstiftning, föreskrifter, allmänna råd mm. Det är inte möjligt att med riktlinjerna täcka in alla de sorters situationer eller behov som människor kan ha.

1.3. Versionshantering

Denna riktlinje revideras vid behov genom beslut i Kommunfullmäktige.

2. Utgångspunkter för handläggning

Handläggningen av ekonomiskt bistånd i Stenungsunds kommun utgår från krav på eget ansvar, respekt för den sökande och tro på människans resurser. Vårt stöd ska understödja aktivitet och får inte leda till ett passivt bidragsberoende. Sökande ska ges kunskaper om sina möjligheter för att kunna ta initiativ till en förändring av sin situation. Krav ska ställas på att alla medverkar aktivt för att uppnå målet om självförsörjning. De krav som ställs på den sökande får inte ha sådan utformning att det kränker den sökande. Krav som ställs på en viss sökande är inte alltid rimligt att ställa på en annan.

2.1. Information

Alla som söker bistånd eller vill ha information ska få ett gott och värdigt mottagande. I bemötandet av människor som ansöker om bistånd hos socialtjänsten ska det förhållningsätt och de värderingar som socialtjänstlagen ger uttryck för prägla varje socialarbetares yrkesutövning. I mötet med människor som befinner sig i en pressad situation och söker samhällets hjälp är det av stor vikt att uppvisa lyhördhet och flexibilitet. Sökanden ska känna att den blivit väl mottagen även om sökanden får avslag på sin ansökan.

Den som behöver ekonomiskt bistånd ska få information om vad rätten till bistånd innebär. Denna kunskap är en förutsättning för att den sökandes rättssäkerhet ska kunna säkras.

Tydlig information ska lämnas om gällande regler, den sökandes eget ansvar, de krav socialtjänsten ställer på underlag för ekonomisk utredning och den sökandes egen aktivitet. En person som befinner sig i en pressad situation kan ofta vara blockerad i sin förmåga att ta till sig ett budskap. Det är då en viktig uppgift att vara tydlig och kontrollera att krav, erbjudanden och given information uppfattas på ett korrekt sätt. Den sökandes upplevelse av mötet med socialtjänsten av avgörande betydelse för ett framgångsrikt socialt arbete.

Hushållsekonomisk rådgivning ska erbjudas den sökande. Den sökande informeras om var hushållsekonomisk rådgivning kan erbjudas i kommunen.

2.2. Dokumentation

Socialtjänsten har en dokumentationsskyldighet vid handläggning och genomförande, vilket är särskilt viktigt vid myndighetsutövning. Syftet med dokumentationen är främst:

- Den enskildes rättssäkerhet
- Ett verktyg för socialtjänsten för den individuella planeringen
- Uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring.

Användande av klarspråk ska eftersträvas.

2.2.1. Digital ärendehandläggning

I Stenungsunds kommun genomförs alltid ett personligt besök i samband med att den enskilde ansöker första gången. Ansökan om fortsatt försörjningsstöd sker sedan en månad i taget i kommunens digitala tjänst för e-ansökan. För den som av någon anledning inte har möjlighet att ansöka digitalt finns fortsatt möjlighet att lämna in återansökan i pappersformat.

För den som ansöker om ekonomiskt bistånd kan digitala lösningar innebära en förenkling i möjligheten att komma i kontakt med socialtjänsten och bidra till ökad möjlighet till självbestämmande över när och hur man vill vara delaktig. För de principer som är styrande för socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd saknar det betydelse om ansökningsförfarande eller ärendehandläggning sker digitalt eller genom ett mer traditionell förfarande. Handläggningsregler, krav på rättssäker hantering och regler för dokumentation i enlighet med förvaltningslagen och socialtjänstlagen gäller oavsett om vissa moment i handläggningen sker digitalt eller inte.

2.3. Planering

Individuell planering ska finnas i alla ärenden utom där det är uppenbart att det inte behövs. Planeringens syfte är att beskriva den enskildes egna mål samt åtgärder som krävs för att så snart som möjligt komma ut i egen försörjning. Det ska finnas en tydlig överenskommelse om vad den sökande, socialtjänsten och eventuella övriga aktörer ska göra till nästa uppföljningsmöte.

2.4. Samordnad individuell plan, SIP

Samordnad individuell plan är lagstadgad sedan 2010 i både HSL (3 f §) och SoL (2 kap. 7 §). Samordnad individuell plan, SIP, ska upprättas tillsammans med den sökande om det finns behov av samordnade insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård. Detta gäller oavsett personens ålder eller problem. Syftet med planen är att säkerställa samordning och ska upprättas inom två veckor från kallelsen.
För SIP gäller:

- att personen själv ska samtycka till att planen upprättas.
- att personen själv ska vara delaktig och ha inflytande i arbetet.
- att arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

2.5. Uppdatera utredningar

Tilläggsutredning ska göras vid behov i långvariga biståndsärenden, dock inom tre år från senaste utredningen. Vid förändrad hushållsbild eller när personens situation i stort har förändrats ska ny utredning göras

2.6. Uppföljning av ärenden

Varje ärende ska regelbundet följas upp i förhållande till den sökandes planering. Detta ska dokumenteras i den sökandes akt. Enhetschefen ansvarar för systematisk uppföljning av den samlade verksamheten.

2.7. Utbetalningssätt

Ekonomiskt bistånd utbetalas i första hand via bankkonto. Sökande som inte har konto ska uppmanas öppna konto. I undantagsfall används rekvisitioner eller kontantkort. Utifrån jämställdhetsprincipen ska hänsyn tas till sambos/makars önskan om att dela upp biståndet mellan sig. Hänsyn ska tas till om den sökande önskar dela upp biståndet, t.ex. veckovis utbetalning, betala fakturor eller liknande.

2.8. Barnrättsperspektiv

Artiklarna 1 - 42 i barnkonventionen gäller som svensk lag. Det innebär bl. a. ett förtydligande av att alla som tillämpar bestämmelser i svenska lagar ska tolka dessa i förhållanden till barnkonventionen.

Barnens behov ska tas i särskilt beaktande. Vid bedömning inför beslut är det viktigt att se på situationen även ur ett barnrättsperspektiv, särskilt när familjer har behov av ekonomiskt bistånd under en längre tid.
Av 1 kap 2 § socialtjänstlagen framgår att vid åtgärder som rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.

I enlighet med FN:s barnkonvention artikel 3, ska barnets bästa alltid komma i främsta rummet och alltid beaktas, utredas och redovisas i beslutsprocessen.

Barnrättsperspektivet ska särskilt lyftas fram när vuxna vänder sig till socialtjänsten med en ansökan om bistånd till familjen. När ett beslut eller en åtgärd inom ekonomiskt bistånd bedöms kunna få konsekvenser för ett barn behöver alltså socialtjänsten dokumentera sina överväganden. Det kan t.ex. innebära dokumentation av barnets situation, vilka övervägande som gjorts och hur detta påverkat beslutet. Det räcker inte att i beslutet ange att barnets bästa har beaktats, utan det måste även framgå hur.

→Att tänka på
För att säkerställa att barnens bästa har beaktats kan särskilt framtagen checklista användas vid utredning, bedömning och beslut.

2.8.1. Information

Föräldrar ska informeras om rätten att ansöka om ekonomiskt bistånd utöver norm för sig och sina barn t.ex. umgängeskostnader, student och högtidspeng.
När bedömning görs att barn har behov av extra stöd ska föräldrar informeras om och motiveras till att delta i de förebyggande insatser som kommunen har att erbjuda.

2.8.2. Föräldraansvar

Barns grundläggande behov av bland annat mat och bostad ska tillförsäkras av föräldrarna. När föräldrar brister i detta ansvar, genom att underlåta att betala hyra, el och/eller står utan pengar till mat, ska orosanmälan göras till enhet som arbetar med barn och familjer.

2.9. Jämställdhetsperspektiv

Att ha ett jämställdhetsperspektiv i arbete med ekonomiskt bistånd handlar bland annat om att uppmärksamma både kvinnors och mäns förutsättningar för att nå egen försörjning. De som ansöker om ekonomiskt bistånd ska bli bemötta och bedömda på lika villkor och det stöd och de insatser som socialtjänsten erbjuder ska vara utformade utifrån individens behov, oavsett kön.

2.10. Hänsyn till personer som utsätts för våld eller andra övergrepp

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Detta framgår av Socialtjänstlagen 5 kap 11 §.

Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma personer som utsätts för våld eller andra övergrepp och deras anhöriga. Personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp kan behöva akut bistånd från socialtjänsten upprepade gånger. Ofta är en del av behovet ekonomiskt och kan till exempel gälla oplanerade och brådskande utgifter för vardagliga behov. Att en person utsätts för våld eller andra övergrepp behöver inte automatiskt betyda att den vanliga biståndsprövningen inte ska göras. En individuell bedömning ska alltid göras i varje fall.

→Att tänka på

För hantering av personer med skyddade personuppgifter, se bilaga 1.

2.11. Rapporteringsskyldighet Lex Sarah

Personal inom socialtjänsten är skyldiga att rapportera missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande i verksamheten, som berör personer som får eller kan komma att få insats inom verksamheten. Detta regleras i Socialtjänstlagen 14 kap 3 § (Lex Sarah). Ett missförhållande eller risk för ett missförhållande ska rapporteras till ansvariga för verksamheten som ska utreda händelsen och vidta åtgärder för att hjälpa eller undanröja fortsatta risker. Om missförhållandet eller risken för missförhållande är allvarligt anmäls händelsen till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

3. Allmänt om uppdraget

De lagar som främst reglerar verksamheten är socialtjänstlagen (SoL), förvaltningslagen (FL), offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och kommunallagen (KL). Dessutom omfattas regler i en rad andra lagar som äktenskapsbalken (ÄktB), sambolagen, lag om registrerat partnerskap, föräldrabalken (FB), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), bidragsbrottslagen, socialförsäkringsbalken (SFB) m.fl. Verksamheten regleras även genom övriga riktlinjer och styrdokument.

Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. För övriga situationer får en individuell prövning göras. Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller för situationer när någon riskerar att komma i en nödsituation.

Vägledning kan inhämtas från Socialstyrelsen *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*. Vägledning kan även inhämtas från prejudicerande domar.

Sammantaget innebär de centrala paragrafer för bistånd (1 - 4 kap. socialtjänstlagen) att varje medborgare har rätt till en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl föreligger motiveras detta avsteg från riktlinjerna. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar. Om den sökande inte själv kan tillgodose sina behov eller på annat sätt kan få dem tillgodosedda har den sökande rätt till bistånd för sin försörjning och livsföring i övrigt. När rätten till bistånd bedöms ska det tas i beaktande i vilken omfattning den sökande genom egna åtgärder själv kan tillgodose behovet. Målet för biståndshanteringen blir därmed att genom ekonomiskt bistånd garantera den sökandes ekonomiska grundtrygghet. I varje utredning som görs ska barns situation uppmärksammas särskilt (1 kap.2 § SoL).

Verksamhetens främsta uppgift är att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den sökande att ta ett eget ansvar. Den sökande ska erbjudas relevanta insatser och få krav på motprestationer utifrån sina förutsättningar. Krav på deltagande i en viss aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av den sökandes behov och förmåga.

Kontinuerligt samarbete med andra delar av socialtjänsten samt andra samhällsorgan är en förutsättning för att den sökande på ett snabbare sätt ska få rätt insats. Handläggaren ska hålla sig informerad om samhälleliga förändringar och utvecklingen inom social-tjänstens område och aktivt söka denna kunskap. Ledningen ska ge handläggaren möjlighet att hålla sig informerade. Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans resurser. Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den sökande. Det ska finnas personal tillgänglig för att svara på frågor

eller göra en akut bedömning. Avgörande för väntetiden vid nybesök är hur angeläget behovet är, väntetiden bör dock inte överstiga två veckor.

Handläggaren ska följa verksamhets rutiner kring registrering av beslut för att garantera rättssäkerhet och möjliggöra resultatuppföljning och registrering i socialregister. Detta gäller bland annat försörjningshinder, ändamål och avskrivningsregler.

Genom noggrann handläggning ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd motverkas. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller samt genom noggrann utredning. Om det finns anledning av att anta att ett bidragsbrott har begåtts i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd, ska polisanmälan göras.

3.1. Respekt för människors integritet

Den verksamhet som bedrivs inom socialtjänsten har till syfte att ge stöd och hjälp åt den sökande. Arbetet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet. Verksamheten ska bedrivas med detta som utgångspunkt.

Detta innebär att utredningen i samband med en biståndsansökan bör begränsas till att avse omständigheter som har betydelse för prövningen av just detta behov. Biståndssökande måste kunna lita på att en ansökan till socialtjänsten inte leder till att den behöver lämna uppgifter om sig själv som inte behövs för prövningen av den aktuella ansökan.

3.2. Förutsättningar för att få ekonomiskt bistånd

Krav kan ställas på den sökande att stå till arbetsmarknadens förfogande men krav kan inte ställas på rehabilitering. Det är i princip möjligt att begära bistånd och samtidigt tacka nej till insatser som innebär behandling. Den som utan giltigt skäl vägrat ta anvisat arbete kan ges avslag enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Den som avböjer att delta i kompetenshöjande verksamhet eller praktik kan ges avslag enligt 4 kap. 5 § socialtjänstlagen.

Socialtjänsten kräver att sökanden måste söka arbete inom hela pendlingsområdet från hemorten. Sökanden måste acceptera att söka arbeten inom branscher som hen inte långsiktigt vill arbeta inom eller som hen anser sig överkvalificerad för. Socialtjänsten ska aktivt medverka till att lotsa sökanden vidare till de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som finns. Den som vägrat ta anvisat lämpligt arbete och därför inte heller får arbetslöshetsersättning har i regel heller inte rätt till bistånd. Socialtjänsten ska ta hänsyn till den enskildes förutsättningar för att klara anvisade arbeten, arbets-marknadspolitiska åtgärder eller andra insatser.

En individuell behovsprövning ska alltid göras. Förutsättningar ska skapas för att den sökande ska ges inflytande och delaktighet i sin planering.

Socialtjänsten har skyldighet att innan beslut fattas klargöra för den sökande vilka krav som ställs på dennes medverkan. För att rätt till bistånd ska föreligga måste den sökande tillåta

socialtjänsten att göra en noggrann utredning. Nekas socialtjänsten att utreda biståndsbehovet utgör detta grund för avslag.

Socialtjänsten har rätt att kräva att en sökande, innan den får rätt till ekonomiskt bistånd, söker de ersättningar och bidrag den har rätt till, exempelvis bostadsbidrag, aktivitetsstöd mm.

3.3. Avslag och överklagan

Den sökande har rätt att överklaga ett beslut om ekonomiskt bistånd om det helt eller delvis går den sökande emot. Den sökande ska upplysas om att denne har rätt att överklaga även gynnande beslut om detta inte motsvarar vad den sökande anser sig behöva. Den sökande har rätt att få avslag skriftligen motiverat samt besvärshänvisning.

Om en bidragssökande vill överklaga beslutet ska skrivelsen vara sociala myndighetsnämnden tillhanda inom tre veckor från den dag den sökande tog del av beslutet. När skrivelsen inkommit ska den handläggas skyndsamt. En ny bedömning ska göras med hänsyn till de skäl den sökande framför.

Om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet.

3.4. Återkrav

Sociala myndighetsnämnden får återkräva ekonomiskt bistånd som den sökande har erhållit enligt 4 kap. 1 § SoL, om det har lämnats som förskott på en förmån eller ersättning eller till den som är indragen i arbetskonflikt eller till den som på grund av förhållanden som den inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL utgått obehörigen eller med för högt belopp får sociala myndighetsnämnden enligt 9 kap. 1 § SoL återkräva vad som har betalats ut för mycket.

Om någon i annat fall än vad som anges i förra stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får sociala myndighetsnämnden enligt 9 kap. 1 § SoL återkräva vad som har betalats ut för mycket.

För att försörjningsstöd ska anses som förskott på förmån måste bidraget i princip avse samma tidsperiod som den kommande förmånen eller ersättningen. Om ett belopp har lämnats som förskott på en socialförsäkringsförmån kan sociala myndighetsnämnden vända sig direkt till Försäkringskassan med en begäran om att den retroaktiva ersättningen ska betalas ut till nämnden (107 kap. 5 § SFB). En förutsättning för att kommunen ska kunna återsöka utbetalt bistånd retroaktivt i dessa fall, är att biståndet har getts utan villkor om återbetalning. Den

enskilde ska naturligtvis vara informerad om att det utbetalade beloppet kommer att återsökas hos Försäkringskassan.

Den sökande ska alltid få ett skriftligt beslut om att den ekonomiska hjälpen kommer att återkrävas. Beslutet ska innehålla de uppgifter som ligger till grund för beslutet.

→Att tänka på
Se arbetsrutin för återkrav, bilaga 3.

3.5. Arbetslösa och ekonomiskt bistånd

Vid bedömning av rätten till bistånd för en sökande som är arbetslös är det viktigt att notera att det finns en skillnad i kraven på den arbetssökande mellan Arbets-förmedlingen och socialtjänsten.

Enligt socialtjänstlagen är den sökande skyldig att själv göra sitt yttersta för att bidra till sin försörjning. Enligt praxis är individen skyldig att söka alla typer av arbete och delta i anvisade arbetsmarknadsåtgärder som den har möjlighet att klara. Finns det orsak till att den arbetssökande inte kan utföra vissa arbetsuppgifter ska läkarintyg kunna uppvisas.

En sökande med en specifik utbildning som inte har möjlighet att kunna försörja sig inom sitt ordinarie yrkesområde har även skyldighet att söka andra arbeten. Socialtjänsten kan även kräva att den arbetslöse söker vikariat eller tillfälliga arbeten för att få sin försörjning tryggad även för kortare perioder. Detta innebär att det ställs krav att den arbetslöse söker alla lämpliga arbeten inom pendlingsavstånd.

Om inte arbete finns att söka på bostadsorten kan man kräva att arbete söks inom den s.k. ”12 - timmars regeln” som innebär att arbetstiden inkl. restid får uppgå till totalt 12 timmars arbetsdag. Undantag från detta får göras om den arbetslöse är ensamstående med små barn.
Vid erbjudande om praktikplats genom kommunens försorg ska den enskilde delta om inga särskilda skäl mot detta föreligger.

En individuell bedömning av om den enskilde har behov av att delta i kompetens-höjande verksamhet och i så fall vilka insatser som svarar mot behovet ska göras. Den enskildes förutsättningar och behov måste först utredas. En individuell arbetsplan ska göras med den enskilde och samråd ska ske med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas med anvisning till praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Det finns ingen tidsgräns för hur lång en period med praktik eller kompetenshöjande verksamhet får vara utan det kan avgöras med hänsyn till den enskildes individuella situation. Den ska dock vara tidsbestämd, dvs. den enskilde ska veta när den upphör och därför bör det framgå av genomförandeplanen.

3.6. Arbetslösa ungdomar

Kommunen har genom det kommunala aktivitetsansvaret ett särskilt ansvar för ungdomar upp till 20 års ålder. Den grupp som omfattas av detta ansvar har inget slutbetyg från gymnasiet, har för närvarande inget arbete och studerar inte.

Ungdomar under 18 år ska i första hand hänvisas till gymnasieskolan. Dock har alla ungdomar som avslutat sin skolplikt samt fyllt 16 år rätt att skriva in sig på Arbets-förmedlingen i syfte att stå till arbetsmarknadens förfogande.

Alla ungdomar som är arbetsföra och söker försörjningsstöd ska vara anmälda på Arbetsförmedlingen. Det ska ställas krav att ungdomarna ska följa upprättad planering och är en förutsättning för att ha rätt till försörjningsstöd.

Socialtjänsten får begära att den som uppbär försörjningsstöd under viss tid ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den sökande inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Den kompetenshöjande verksamheten ska vara individuellt utformad och det innebär att nämnden inte kan kräva deltagande i sådan verksamhet från första dagen som bistånd ges för. Den enskildes förutsättningar och behov måste först utredas. Innan socialtjänsten anvisar till praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet ska samråd ske med Arbetsförmedlingen.

3.7. Våld i nära relationer

Socialtjänstens ansvar för brottsoffer regleras i 5 kap 11 § SoL. Beslut vid normberäkning/biståndsbedömning gällande det akuta skedet vid våld i nära relationer innebär att:

- vid bedömning av rätten till bistånd ska det göras avsteg från det ömsesidiga försörjningsansvaret mellan makar/partners/sambor samt föräldrars försörjningsansvar för sina barn.
- behovet av försörjningsstöd bör bedömas utifrån den sökandes akuta situation och då ska kostnader beaktas som behövs i det akuta skedet, t.ex. boende, kläder, mat och andra nödvändiga utgifter.
- en bedömning om biståndet ska återkrävas ska göras i varje enskilt ärende.

4. Försörjningsstöd

Försörjningsstöd definieras i 4 kap. 3 § SoL. Det består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd för ett antal regelbundet återkommande behovsposter. Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska också utformas så att det stärker hans eller

hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

Försörjningsstöd lämnas enligt 4 kap. 3 § SoL till dels:

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon.
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa. Denna del beslutas av kommunen och posterna redovisas i riktlinjerna under separata rubriker.

4.1. Riksnormen

Utgifterna i första stycket 4 kap 3 § SoL utgår från en för hela riket gällande riksnorm som fastställs varje år i socialtjänstförordningen (SFS 2001:937). Riksnormen är enbart uppdelad i ett belopp för personliga kostnader och ett för gemensamma hushålls-kostnader. Det åligger socialnämnden att varje år specificera storleken på varje utgift.

Medlemmar i hushållet

Som medlemmar i hushållet bör räknas:

- makar
- registrerade partner enligt lagen (1994 :1117) om registrerat partnerskap
- sambor enligt sambolagen (2003:376)
- barn och ungdomar under 21 år som föräldrarna är underhållsskyldiga

Barn och ungdomar bör räknas som medlemmar i hushållet, både där de stadigvarande bor och där de vistas under umgängestid. Socialnämnden bör beräkna kostnaderna efter det antal dagar barnet eller ungdomen vistas hos respektive förälder.

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, ska socialnämnden beräkna dessa kostnader till ett högre belopp. Det kan t. ex. gälla

- om den enskilde av medicinska skäl har behov av dyrare kost
- om den enskilde betalar avgift för skolmåltider
- om den enskilde har höga livsmedelskostnader på grund av att kosten är inräknad i en avgift
- om den enskilde på grund av funktionsnedsättning eller andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra människor eller delta i samhällslivet och därför har extra utgifter, för t.ex. telefon och tidningar eller fritidsaktiviteter, som inte täcks av annat särskilt stöd
- om det är en förutsättning för att barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter
- om det är en förutsättning för att en förälder ska kunna ha umgänge eller kontakt med sitt barn i en rimlig omfattning och därför har extra utgifter för t.ex. lek och fritid samt telefon
- om den enskilde har ett tillfälligt och visst behov av att köpa kläder och skor
- om ett spädbarn saknar nödvändig klädutrustning (jfr avsnittet ”Spädbarnsutrust¬ning”)

- om den enskilde har tillfälligt höga kostnader, t.ex. för livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.

Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för det:

- om den enskilde hamnat i en nödsituation och endast behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd för att få möjlighet att reda upp den
- om den enskilde har vissa kostnader för poster som ingår i riksnormen eller dessa är lägre än riksnormen, t.ex. under vistelse i heldygnsvård.
- När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

4.2. Försörjningsstöd enligt 4 kap 3 § SoL andra stycket

4.2.1 Arbetsresor

Vid avstånd under 3 km beviljas inte ekonomiskt bistånd till arbetsresor.
Allmänna kommunikationer ska i första hand användas och billigaste resealternativet godkännas, t.ex. periodkort.
För att resor med eget fordon mellan bostad och arbetsplats ska kunna godtas måste följande krav vara uppfyllda:

- Det ska av omständigheterna klart framgå att användandet av eget fordon istället för allmänna kommunikationsmedel, regelmässigt medför en tidsvinst på minst två timmar per dag.
- Hänsyn bör tas till om sökanden hämtar och lämnar barn i samband med arbetsresorna.
- Vid deltagande i arbetsrehabilitering och arbetsmarknadsåtgärd ersätts egenavgiften som en godtagbar kostnad.

I dessa fall utgår ersättning enligt Skatteverkets normer för milersättning vilken inkluderar samtliga kostnader för bil motsvarande reseavdrag i skattehänseende för aktuellt inkomstår.
Sökande med långa pendelavstånd bör uppmanas att söka bostad närmare arbetet om detta är möjligt med hänsyn till övriga hushållsmedlemmar.

→Att tänka på

- Har den sökande undersökt om skattejämkning är möjlig?
- Bistånd kan i vissa fall utgå till cykel.

4.2.2. Bilinnehav

Ekonomiskt bistånd lämnas normalt inte till bilkostnader. En individuell bedömnings ska alltid göras.
I de fall den sökande har en bil ska den sökanden uppmanas att sälja bilen. Rådrum att sälja bilen ska ges på en månad.

Vid dokumenterat behov godtas innehav av bil vars värde motsvarar max ett prisbasbelopp. En specialanpassad bil som den enskilde använder p.g.a. funktionshinder bör godtas oavsett värde. Leasingkostnad godkänns inte.

Bistånd till bilkostnader kan utgå:

- om den sökande måste använda sig av bil p.g.a. dokumenterade medicinska skäl
- om den sökande måste använda sig av bil för att ta sig till sitt arbete – se arbetsresor
- om den sökande p.g.a. särskilda sociala skäl måste använda sig av bil t.ex. för att kunna umgås med sitt barn, för att skjutsa barnet eller barnen till barnomsorg osv.

→Att tänka på

- Är den sökande berättigad till handikappersättning som täcker bilkostnad?
- Är bilstöd för inköp av bil för personer med funktionsnedsättning möjlig? Kan även gälla annan familjemedlem.
- Har den sökande undersökt billigaste försäkringsalternativ?
- Har den sökande ansökt om färdtjänst?
- Värde på bil kan kontrolleras på bilvärderingssidor på internet

4.2.3. Bostadskostnader

Socialnämnden bör vid bedömningen av vad som är en skälig boendekostnad utgå från den enskildes faktiska kostnad och behov av boende.

När det gäller högsta godtagbara boendekostnad grundas denna nivå på bostadskostnaderna på orten, samt Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig boendekostnad inom Storgöteborg, där Stenungsund ingår. Dessa föreskrifter meddelas årligen och fastställs därefter i Stenungsunds kommun.

Socialnämnden bör vid bedömningen ta hänsyn till ett barns behov av utrymme även hos den förälder där barnet enbart vistas under umgängestid.

Socialnämnden bör vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden beakta hyran inklusive uppvärmning och obligatoriska avgifter. Om lägenheten hyrs i andra hand, bör nämnden godta den hyra som lägenhetsinnehavaren och andrahandshyresgästen har avtalat, under förutsättning att den är skälig. Kostnaden får dock inte överstiga beloppet för högsta godtagbara boendekostnad.

Driftskostnader såsom uppvärmning, vatten mm ingår i ovanstående belopp. Kostnad för driften kan endast medges om de tillsammans med hyra understiger högsta godtagbara boendekostnad. För egen fastighet gäller samma regler om högsta godtagbara boendekostnad som för hyrd bostad. För att hindra medhjälp till kapitalbildning bör möjligheten att avyttra fastigheten undersökas. Hyresgäst ska själv svara för sitt kontrakt och de skyldigheter som följer av detta.

Hyreskontrakt ska vara giltigt för bostaden och vad som ingår i hyran ska framgå av kontraktet. Följande hyreskontrakt godkänns:

1. Förstahandskontrakt med hyresvärd
2. Andrahandskontrakt
3. Inneboendekontrakt

Rådrum vid hög boendekostnad eller bostadsägande

Vid höga boendekostnader ska den sökande ges skäligt rådrum om fyra månader att sänka sin boendekostnad. Om socialnämnden bedömer att boendekostnaden inte är skälig, bör nämnden i regel ändå godkänna den under en övergångstid så att den enskilde ges skälig tid att förändra sin boendekostnad. Nämnden bör även godkänna den faktiska boendekostnaden så länge den enskilde aktivt medverkar till att finna ett billigare boende eller på annat sätt försöker sänka sina boendekostnader.

Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

Socialnämnden bör vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden beakta hur stor andel av bostaden den enskilde disponerar, om han eller hon, t.ex. ett kvarboende vuxet barn eller en förälder lever i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren utan att vara samboende. Nämnden bör vid beräkningen följa Riksförsäkringsverkets före-skrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av boendekostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag, som finns i Försäkringskassans författningssamling.

Delad bostad

Socialnämnden bör vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden beakta kostnaden delad med antalet boende i bostaden, om flera personer delar bostad men saknar eller har begränsad hushållsgemenskap.

Andra boendeformer

Socialnämnden bör för andra boendeformer, t.ex. husvagn, båt eller hotell, beräkna den faktiska boendekostnaden efter omständigheterna i varje enskilt fall. I vissa fall kan det vara motiverat att lägga till kostnader för sådant som ingår i ett vanligt boende, t.ex. dusch och tvättmaskin.
För personer som saknar permanent bostad bör kostnaden för magasinering av egna tillhörigheter under skälig tid godkännas.

Bostadskostnader för hemmaboende ungdomar

Huvudregeln är att kvarboende vuxna barn som efter fyllda 18 år bor kvar i föräldrahemmet inte beviljas boendekostnad.

Undantag från huvudregeln:

- när ungdomar återvänt till hemmet efter att ha bott utanför hemmet i egen bostad en längre tid och varit självförsörjande genom egna inkomster av arbete,

- om föräldrarna på grund av att det vuxna barnet bor kvar har en högre boendekostnad än de annars skulle ha haft, antingen genom att tvingas behålla en stor bostad eller genom att helt eller delvis mista rätten till bostadstillägg/bidrag
- om det vuxna barnet tidigare har betalt hemma och inte har rätt till studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller förlängt barnbidrag enligt lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag.

Bistånd till ungdomar för eget boende
Huvudregeln är att hemmaboende ungdomar inte har rätt till bistånd i syfte att få ett eget boende.

Undantag från huvudregeln:
- om familjen är mycket trångbodd
- om svåra personliga motsättningar i familjen har konstaterats vid utredning av ungdomens hemförhållanden.

Bostadsrätt
Socialnämnden bör vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden för en bostads-rättslägenhet beakta månadsavgiften, uppvärmningskostnaden och räntekostnaden för lån som tagits för inköp och underhåll eller liknande av lägenheten. Nämnden bör även beakta om den enskilde har rätt till skattejämkning för räntekostnaden.

Egen fastighet
Socialnämnden bör vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden för ett eget hus, i förekommande fall, beakta tomträttsavgäld och räntekostnaden för lån som tagits för inköp och underhåll eller liknande av fastigheten. Nämnden bör även beakta om den enskilde har rätt till skattejämkning för räntekostnaden och tomträttsavgäld. I den fakt-iska boendekostnaden bör dessutom nödvändiga driftskostnader räknas in, t.ex. för uppvärmning, vatten och avlopp, sophämtning och försäkring.

Särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde
Nämnden bör även ta hänsyn till om det i individuella fall finns särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde som t.ex.
- om det finns risk för att ett byte medför negativa sociala konsekvenser,
- om en barnfamilj genom att flytta skulle tvingas bryta upp från barnomsorg, skola och socialt nätverk,
- om en ensamstående vuxen, t.ex. med funktionsnedsättning eller sociala problem och äldre med sviktande hälsa, har ett särskilt stort behov av kontinuitet i det sociala nätverket eller den fysiska miljö som hänger samman med det nuvarande boendet,
- om bostaden är anpassad till en boendes funktionsnedsättning
- om den enskilde har begränsad möjlighet att bli godkänd som hyresgäst, t.ex. vid arbetslöshet eller betalningsanmärkning.

Boendekostnad under fängelsevistelse
Häktade och personer som avtjänar en faktisk strafftid på högst sex månader bör ges ekonomiskt bistånd till den faktiska boendekostnaden under hela häktningstiden respektive strafftiden, om de annars riskerar att bli bostadslösa. En individuell prövning ska alltid göras i varje enskilt fall.

→Att tänka på
- Informera klienten om möjligheten att hyra ut i andra hand.

4.2.4. Elkostnad
Socialnämnden bör i regel godkänna den faktiska elkostnaden om den bedöms vara skälig. Utgångspunkten ska vara vad en normalförbrukning är för hushållsel och uppvärmningskostnad, t.ex. enligt Energirådgivningen. Dessa beräkningar får inte vara styrande utan en individuell bedömning för göras i varje fall. Vid bedömning ska särskild hänsyn tas till barnens behov.
Om elförbrukningen är oskälig bör den sökande få skälig rådrumstid till att minska sin kostnad.
Vid delat hushåll ska elkostnaden delas på antal personer inklusive barn i hushållet.

4.2.5. Fackföreningsavgift
Kostnad för fackföreningsavgift och a-kassa är en godtagbar utgift.

→Att tänka på
- Be den sökande kontrollera sina avgifter hos fackförening och a-kassa för reducering av månadskostnaden.
- Om den sökande inte har haft något arbete under en längre period bör den uppmanas att ta kontakt med a-kassa för att se om några förmåner kvarstår.
- Observera att kostnad för hemförsäkring kan ingå i fackföreningsavgiften

4.2.6. Hemförsäkring
Kostnad för grundhemförsäkring ska godkännas. Tillägg på grundhemförsäkringen godkänns inte, så som livförsäkring och olycksfallsförsäkring.

→Att tänka på
- Notera om alla i hushållet ingår i försäkringen
- Notera det försäkrade värdet på lösöret

5. Livsföring i övrigt
Utöver riksnormen beviljas även bistånd till livsföring i övrigt, vilket avser skäliga kostnader, det vill säga vad som är nödvändigt för att uppnå en skälig levnadsnivå.
Nedan är listat några utgifter som bedöms skäliga. Listan är dock inte komplett och det måste vid varje ansökan göras en individuell bedömning om biståndet bedöms nödvändigt för att uppnå en skälig levnadsnivå. Samråd med arbetsledare eller enhetschef bör alltid ske innan undantag görs.

5.1. Barnomsorg

Avgift för kommunal barnomsorg ska generellt ses som en godtagbar kostnad vid bedömningen av ekonomiskt bistånd. Avgift för privat barnomsorg kan godtas upp till motsvarande kostnad för kommunal barnomsorg.

→Att tänka på

- Är barnomsorgsavgiften korrekt utifrån hushållets inkomster
- Vid skuld - kan avbetalningsplan upprättas?

5.2. Begravningskostnader

Bistånd till begravningskostnader kan beviljas i de fall där dödsboets tillgångar inte är tillräckliga för att täcka skälig kostnad för en begravning.

Vid bedömning av dödsboets betalningsförmåga ska begravningskostnader gå före betalning av skulder för hyra, hushållsel, telefon etc. Begravningskostnader brukar även gå före andra skulder, dock inte skulder med någon form av säkerhet, t.ex. ett bostadslån med huset eller lånet som säkerhet. Hänsyn ska tas till tillgångar i form av t.ex. försäkringar.

Bistånd till begravningskostnader beviljas enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Om avsikten är att återkräva beviljat bistånd används 4 kap. 2 § socialtjänstlagen. Beviljat bistånd kan återkrävas enligt 9 kap. 2 § 1 st i SoL.

Biståndsbehovet ska bedömas med utgångspunkt i familjens inkomst- och förmögenhetsförhållanden, d.v.s. att även efterlevande makens tillgångar ska beaktas.
Även andra dödsbodelägare kan i vissa fall bli ansvariga för att helt eller delvis bekosta en begravning. Detta gäller t.ex. när den avlidne gett bort betydande belopp till dödsbodelägaren kort tid före sin bortgång. Dödsbodelägare kan vara t.ex. efterlevande make eller maka, sambo, barn, föräldrar och personer som har fått hela eller delar av kvarlåtenskapen genom förordnade i testamente (en s.k. universell testamentstagare).

Skälig kostnad för begravning beräknas till 50 % av prisbasbeloppet. Denna summa inkluderar samtliga kostnader för en begravning inklusive gravsten. Hur beloppet fördelas avgör dödsboet. Ekonomiskt bistånd till begravningskostnader bör motsvara kostnaderna för en begravning i Sverige och i regel inte vara högre en ett halvt prisbasbelopp. Merkostnader för begravning utomlands beviljas inte.

Bistånd till kostnad för begravning av minderårig prövas i förhållande till vårdnadshavares ekonomiska situation och den minderåriges tillgångar.

5.2.1. Asylsökande med flera som avlider

Enligt domstolsavgörande omfattar LMA endast den asylsökande personligen, vilket innebär att när ett dödsbo efter en asylsökande person ansöker om begravningskostnader ska socialnämnden pröva rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL.

5.2.2. Dödsfall utomlands

Om personer som är folkbokförda i Sverige och fortfarande bosatta här avlider under en tillfällig vistelse utomlands brukar anhöriga med hjälp av den svenska utlandsmyndigheten på plats, dvs. ambassad eller konsulat, ordna med begravning på plats eller med hemtransport av stoftet till Sverige för begravning. Det är antigen personens hem- eller reseförsäkring eller anhöriga som får betala eventuell hemtransport av den avlidne till Sverige. Enligt ett avgörande från kammarrätten bedöms inte merkostnader för flygtransport till Sverige som nödvändigt för att den avlidne ska tillförsäkras en värdig begravning.

→Att tänka på

- Begravningsbyrån brukar kunna hjälpa till att utreda om försäkring finns.
- Är den avlidne berättigad ytterligare pensionsutbetalning?
- Skatteåterbäring?
- Om make/maka har enskild egendom ska dessa uppgifter styrkas med ex testamente, gåvobrev, bodelning under äktenskapet.

Kostnader i samband med närståendes begravning

Bistånd till kostnader i samband med närståendes begravning kan beviljas efter samråd med handläggare. Sökta kostnader ska styrkas med kvitton. Blommor i samband med begravning, högst 1,6 % av prisbasbeloppet. Förhyrning av sorgkläder eller eventuellt inköp, högst 5 % av prisbasbeloppet.

Bistånd kan beviljas för resa till begravning om den avlidne är närstående. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till och avse begravning i Sverige. Resa till begravning utomlands beviljas endast om synnerliga skäl föreligger.
Som närstående betraktas partner, föräldrar, egna eller partners barn, syskon, mor- och farföräldrar samt barnbarn eller annan person som stått sökanden mycket nära.

5.3. Cykel

Ur ett normaliseringsperspektiv är det viktigt att barn kan ha en egen cykel. I familjer som uppburit försörjningsstöd lång tid eller i familjer med ensamstående förälder är det svårt att spara pengar till inköp av cykel. Bistånd kan därför beviljas till inköp av cykel med max 2% av prisbasbeloppet/barn. Vid bedömningen bör man beakta möjligheten att ärva cykel mellan syskon. (Sociala myndighetsnämndens beslut 071213)

→Att tänka på

- Beakta att inköp av cykelhjälm kan komma att vara aktuellt

5.4. Dator och internetuppkoppling

Ekonomiskt bistånd till inköp av dator eller jämförbar utrustning så som smartphone eller surfplatta, beviljas med skälig kostnad, dvs vad en låginkomsttagare på orten har råd med. Kostnad för internet/bredband kan om behov föreligger medräknas som en godtagbar utgift vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Ett godtagbart internetabonnemang för familj med barn i skolåldern är 0,6 % av prisbasbeloppet per månad och för övriga 0,4 % av prisbasbeloppet per månad.

→Att tänka på

- Tänk på att underlag ska lämnas in om de har kostnad för internet/bredband

5.5. Ekonomiskt bistånd vid placering i behandlingshem / familjehem / kriminalvård / rättspsykiatrisk vård

När en person placeras i familjehem eller på behandlingshem svarar nämnden för kostnaderna för boendet och vården.

Fickpengar

Vid placering i familjehem eller behandlingshem kan fickpengar beviljas enligt riksnorm för kläder/skor, hygien, fritid samt telefon.

Kläder

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kläder som är behövliga inför en institutionsvistelse. Vissa institutioner har krav på att den som skrivs in har en viss klädutrustning. Bistånd kan därför i undantagsfall utgå med högre belopp än vad som annars är högsta belopp som ingår i normen.

Hyra

Ekonomiskt bistånd till kostnader för den egna bostaden under vistelsetiden kan beviljas om den sökande inte kunnat lösa situationen på annat sätt, ex andrahandsuthyrning.
Inför en längre placering på behandlingshem / familjehem / kriminalvård, mer än sex månader, måste en individuell bedömning göras av behovet att ha kvar bostaden.

Personer med elektronisk övervakning, s.k. fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning med fotboja och rätten till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

1. Personer som dömts till sammanlagt högst tre månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att personer vid korta straff skall kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömde jämställs med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa.

Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten. (KVVFS 1999:2)

2. Personer som avtjänar fängelsestraff i lägst två år kan som ett led i frigivningsförberedelserna ansöka om verkställighet utanför anstalt med intensivövervakning med fotboja, sk. IÖV utsluss, i slutet av verkställigheten. Dessa personer är då fortfarande inskrivna i anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller. (KVVFS 2001:4)

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag, etc.

5.6. Examen

För barn/ungdomar i familjer som uppburit ekonomiskt bistånd i minst 10 månader eller till barn/ungdomar i familjer med ensamstående förälder är det möjligt att bevilja bistånd till extra kostnader i samband med examen från gymnasieskola. Bistånd till sådana extrakostnader beviljas med max 3 % av prisbasbeloppet.

5.7. Flyttkostnader

Ekonomiskt bistånd till flytt kan utgå om flytten är motiverad av sociala, ekonomiska eller medicinska skäl och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. För flytt ska hyra av släpkärra eller lastbil ske i första hand. Om flyttfirma behöver anlitas p.g.a. särskilda skäl ska kostnadsförslag från minst tre flyttfirmor lämnas in.

→Att tänka på

- Kontrollera delegationsordningen gällande belopp.
- Vid en flytt till annan kommun beviljar utflyttningskommunen ekonomiskt bistånd den första månaden i den nya kommunen.

5.7.1. Magasinering

I första hand ska den sökande själv ordna med plats för förvaring av sitt bohag.

Bistånd till kostnad för magasinerat bohag kan beviljas till den som har löpande ekonomiskt bistånd, om den sökande inom överskådlig tid förväntas få ny bostad. Vad som är överskådlig tid måste avgöras från fall till fall.

Beslutet ska tidsbegränsas och omprövas vid behov, grundregeln är max 3 månader. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman. Vid bedömningen ska också följande beaktas:

- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning.
- Bohagets innehåll och skick.
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget.

→Att tänka på

- Kontrollera delegationsordningen gällande kostnader.
- När Kronofogden avhyser en person/familj från en bostad ansvarar de för magasineringen under 3 månader.

5.8. Glasögon

Ekonomiskt bistånd till glasögon bör beviljas när behovet styrks av legitimerad optiker eller läkare. Den enskilde kan även få rätt till bistånd om glasögonen gått sönder om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. via hemförsäkring.

Bistånd till vanliga läsglasögon kan beviljas efter individuell bedömning. Bistånd till läsglasögon från optiker kan beviljas om inte behovet kan tillgodoses genom standardglas från dagligvaruhandeln.

Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas inte om behovet inte är styrkt av läkarordination. Extra kostnad för specialbehandling beviljas endast om det är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel.

Kostnaden för ögonlinser godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg.

Västra Götalandsregionen ger bidrag till glasögon eller linser till barn och ungdomar till och med 19 år. Vad det gäller glasögon till barn är det viktigt att ta hänsyn till extra kostnader kring ytbehandling av glas, tunnare glas och glasögonförsäkring.

Ekonomiskt bistånd till glasögon beviljas för faktiska kostnader för synundersökning, glas samt för kostnader för bågar i enlighet med upphandlingsavtalet.

→Att tänka på

- Starropererade kan i vissa fall få bidrag till glas via Västra Götalandsregionen. Om de har bortopererad lins (afaki) kan de få bidrag till enstyrkeglas eller till flerstyrkeglas från regionen. Optikern drar av eventuellt bidrag i samband med betalning. Recept från ögonläkare krävs.

5.9. Hemutrustning

Bistånd till ny hemutrustning kan beviljas om den sökande saknar hemutrustning. Vid en ansökan får hänsyn tas till vilka möbler den sökande har möjlighet att ta med sig från t ex sitt föräldrahem.

Högsta belopp är 30 % av prisbasbeloppet för ensamstående. För ytterligare vuxen och barn tillkommer högst 10 % av prisbasbeloppet.

Kompletteringsköp av hemutrustning kan bli aktuell t.ex. vid skilsmässa eller annan liknande situation. Bistånd kan då beviljas med högst 15 % av prisbasbeloppet till ensamstående och 5 % av prisbasbeloppet för varje övrig familjemedlem om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Bilbarnstol och annan säkerhetsutrustning ingår som hemutrustning för små barn.

Hembesök ska alltid, om det inte är uppenbart obehövligt, göras i samband med utredning om bistånd till hemutrustning. Vid bedömning av hemutrustningens storlek ska hänsyn tas till familjesammansättning, lägenhetstyp och behov.

Särskild hänsyn ska tas till om den sökande har barn eller umgänge med barn. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Egna inkomster som inom en snar framtid kan avhjälpa behovet eller delar av det ska vägas in i bedömningen.

Bistånd till hemutrustning ges i normalfallet endast vid ett tillfälle.

→Att tänka på

- Kontrollera delegationsordningen gällande belopp.
- Vid skilsmässa bör man kunna dela på det gemensamma bohaget.

5.10. Hemtjänst, larm och matdistribution

Ekonomiskt bistånd ska inte utgå till kostnaden för hemtjänst. Egenavgiften för hemtjänst beräknas av avgiftshandläggare i kommunen och ska jämkas så att inte biståndsbehov uppstår på grund av avgiften. Den som inte har inkomst av tjänst, pension eller avkastning av kapital, betalar ingen avgift.

Har en person skulder eller andra akuta ekonomiska behov minskar inte hemtjänstavgiften. Vid bedömning av bistånd i dessa fall ska samma avvägningar göras som vid reducerat försörjningsstöd.

I vissa fall kan det vara så att en person, trots att hemtjänstavgiften genom jämkning har nedsatts helt, inte har tillräckligt med tillgångar kvar när avgift för boende och mat är betald för att uppnå minimibeloppet. I dessa fall har personen möjlighet att ansöka om ekonomiskt bistånd.

Avgifterna för hemtjänst och larm ska godtas som kostnader vid beräkning av ekonomiskt bistånd.

Grundnivån för försörjningsstödet höjs med motsvarande summa som merkostnaden för matdistribution innebär.

→Att tänka på

- Kontakta avgiftshandläggaren om inkomstprövning är aktuell

5.11. Högtidspeng

För barn i familjer som uppburit ekonomiskt bistånd i minst 10 månader eller till barn i familjer med ensamstående förälder är det möjligt att bevilja bistånd till extrakostnader i samband med högtider. Bistånd till extrakostnader i samband med högtider beviljas med max 0,6 procent av prisbasbeloppet per barn och år. (Sociala myndighetsnämndens beslut 071213)

5.12. Id-handling

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnader för att införskaffa en giltig ID-handling, om den enskilde saknar pass eller annan ID-handling.

5.13. Juridiska kostnader - ansökningsavgifter (stämpelavgifter) och identitetshandling

Advokatkostnader

När det gäller juridisk hjälp kan sådan i vissa fall vara en förutsättning för att den enskilde ska kunna uppnå en skälig levnadsnivå. Socialnämnden kan exempelvis bedöma att det kan vara aktuellt att bevilja bistånd när det handlar om vissa familjerättsliga ärenden eller boendetvister t.ex. i samband med våld i nära relationer.

Vanligtvis ingår det ett rättsskydd i hemförsäkringen. I vissa fall kan den enskilde beviljas rättshjälp från staten som prövas utifrån den enskildes ekonomiska förhållanden. Om den juridiska hjälpen bedöms vara nödvändig för att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå kan socialtjänsten, i vissa fall, bevilja bistånd till kostnaden för självrisken vid rättsskydd alternativt till rättshjälpsavgiften, dvs, den kostnad som den enskilde själv ska betala vid statlig rättshjälp.

Juridiska ansökningsavgifter och identitetshandling

Huvudregeln är att bistånd till ansökningsavgifter inte beviljas. I enskilda fall, om det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs, kan även ansökningsavgifter beviljas. Undantag är kostnader till identitetshandling som vid behov bör beviljas.

Migrationsverket tar ut en avgift för vissa ansökningar, bl.a. av personer som söker nytt eller förlängt uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning. Dessa personer är inte förhindrade att vistas i sitt hemland och får normalt själva bekosta eventuella avgifter. Om vistelsen utanför Sverige innebär att barn separeras från en förälder kan det vara undantag.

Avgift för ansökan om svenskt medborgarskap kan i allmänhet inte anses falla inom begreppet skälig levnadsnivå.

5.14. Lokala resor

När en klient bor utanför tätorten (längre än 3 kilometer) kan hen ha rätt till 0.8 % av prisbasbeloppet i resekostnader för att uträtta ärenden samt för myndighetskontakt.

Bostadslösa personer har rätt till ekonomiskt bistånd avseende lokala resor.

I särskilda fall kan det uppkomma behov av månadskort när det gäller omfattande godkända aktiviteter.

5.15. Läkarvård och medicin

Ekonomiskt bistånd beviljas till läkarbesök och läkemedel (för egenavgift), som omfattas av lagen om läkemedelsförmåner. Merkostnad för läkarbesök hos annan vårdgivare än där den enskilde är listad beviljas normalt sett inte. Undantag kan göras vid akuta situationer. En individuell bedömning får göras när det gäller ekonomiskt bistånd till medicin som inte omfattas av egenavgift.

Ekonomiskt bistånd beviljas till resekostnader med samma belopp som egenavgiften för resor som är nödvändiga för att vården ska kunna genomföras. Överstigande belopp ersätts av sjukresekontoret.

Kostnaderna för inneliggande vård bör beviljas för den del som inte avser livsmedel enligt matnorm.

→Att tänka på

- Läkarvård och medicin inom högkostnadsskyddet är gratis för barn upp till 18 år.
- Kontrollera att den sökande känner till högkostnadsskydden och sparar kvitton eller stämplar i högkostnadskort.
- Kontrollera vad som finns med i eventuell handikappersättning.

5.15.1. Avgifter för utfärdande av intyg

Kostnader för utfärdande av intyg från sjukvården ska den enskilde stå för själv.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för intyg ska beviljas om handläggare begärt intyget eller om intyget är en förutsättning för fortsatt handläggning av ärendet t.ex. läkarutlåtande vid ansökan om sjukersättning eller liknande.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för andra intyg utgår normalt inte. Om ett intyg är en förutsättning för att få eller behålla arbete kan kostnaden beviljas efter särskild prövning t.ex. förnya körkort för yrkesförare, friskintyg för arbete i livsmedelsindustri eller liknande.

→Att tänka på

- Intyg för sjukskrivning på Försäkringskassans blankett ska vara kostnadsfri.

5.16. Skulder, kvarskatt och avbetalningar

Bistånd beviljas normalt inte till betalning av skulder. I vissa fall kan bistånd till betalning av skulder beviljas. I första hand ska det utredas om den sökande genom avbetalning, omprioritering av egna medel eller på annat sätt själv kan ordna att skulden regleras.

De sociala och psykosociala konsekvenserna av en elavstängning eller avhysning ska analyseras och vägas in i bedömningen. Särskilt gäller detta situationen för barn i hushållet, för personer med missbruksproblem och för personer med funktionsnedsättning.

Om det finns godtagbara skäl för att den enskilde inte har ansökt om bistånd till den kostnad som har gett upphov till skulden och nämnden bedömer att hen hade beviljats biståndet om ansökan gjorts vid det tillfälle kostnaden uppstod, bör nämnden efter en individuell prövning ge ekonomiskt bistånd till skulden.

Barnomsorgsskuld kan beviljas om vårdnadshavares möjlighet till självförsörjning försämras väsentligt vid en avstängning från barnomsorgen eller om barnet har särskilda behov av barnomsorg.

Skuld till arbetslöshetskassa kan beviljas om den sökandes möjlighet att vara självförsörjande väsentligt försämras av en avstängning från arbetslöshetskassan.

→Att tänka på

- Kan sökanden själv lösa problemet genom kontakter med fordringsägare?
- Finns borgensman som i första hand ska betala skulden?
- Kan skulden avskrivas? – Särskilda regler gäller för bostadsbidrag, skatteskulder, underhåll, böter.
- Kan betalningen skjutas upp (anstånd)?
- Kan amorteringstiden förlängas?
- Är konkurs ett alternativ?

5.17. Spädbarnsutrustning

Ekonomiskt bistånd kan utgå i samband med barns födelse till anskaffande av säng med sängkläder och andra tillbehör, bärsele, barnvagn med tillbehör, utrustning för bad, barnstol och vissa kläder till en kostnad motsvarande max 15 % av prisbasbeloppet.

Vid bistånd till bilbarnstol, se lista för hemutrustning.

Vid bedömningen ska hänsyn tas till i vilken utsträckning barnet kan ärva kläder och utrustning av syskon, vad som kan köpas begagnat och vad som ska täckas av normen.

Halva beloppet kan betalas ut innan barnet är fött dock tidigast två månader innan beräknad födelse.

5.18. Tandvård

Ekonomiskt bistånd kan utgå till åtgärder som av tandläkare bedöms som akuta och nödvändiga, även årlig basundersökning anses vara en skälig kostnad. Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas efter särskild bedömning av förtroendetandläkare.

För bedömning av tandvård som inte är akut krävs kostnadsförslag. Tandläkaren ska vara ansluten till Försäkringskassan.

Kostnaden ska faktureras patienten. Fortlöpande ekonomisk beräkning görs månadsvis under behandlingstiden. Kostnader för tandvård kan beviljas under förutsättning att den enskilde i övrigt är berättigad till ekonomiskt bistånd. Socialtjänsten ställer sig inte som garant för patientavgiften.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad, kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligt beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under sex månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

Bistånd till frisktandvårdförsäkring beviljas normalt inte, då det inte är en försäkring som alla kan teckna. Har den sökande vid nybesök en frisktandvårdförsäkring ska hen få information om att bistånd kan beviljas under en månad, som normalt motsvarar uppsägningstiden. Beslut om rådrumstid ska fattas.

Personer med bestående behov av omfattande vård och omsorg, bor på särskilt boende och/eller som lider av vissa sjukdomar kan ha rätt till tandvårdsstödet ”tandvårdkortet/det gröna kortet”. Ansökan om tandvårdskort kräver läkarintyg och bedöms av Tandvårdsenhetens bedömningstandläkare.

→Att tänka på

- Kontrollera delegationsordningen för kostnader.
- Över en kostnad om 10 000 kr skickas kostnadsförslaget till förtroendetandläkare för bedömning.
- Samråd i arbetsgruppen.
- Vid kortvarigt biståndsbehov ska kostnader för tandvård bedömas restriktivt.

5.19. Umgängeskostnader

Under barns umgängesvistelse hos förälder som är berättigad till ekonomiskt bistånd har föräldern rätt till bistånd med högst sex dagar per månad avseende barnets norm. Om umgänget är reglerat med fler dagar genom avtal eller dom beviljas bistånd för dessa dagar.

Umgänge utöver sex dagar/månad ska bekostas av den andre föräldern. Särskild hänsyn bör dock tas till barnets behov om föräldern inte själva kan reglera kostnaderna vid umgänget. I dessa fall kan ekonomiskt bistånd beviljas till faktiskt antal umgängesdagar, exempelvis i samband med skollov.

Ekonomiskt bistånd till umgängesresor kan efter särskild prövning beviljas med faktisk kost¬nad. Huvudregel är att billigaste färdsätt ska användas. Kostnad för bilresa kan beviljas om detta är nödvändigt p.g.a. avsaknad av andra resmöjligheter eller att andra starka skäl talar för att bilresa är lämpligare. Avgörande för vad som bör vara skälig kostnad för resor och hur ofta bistånd bör ges till kostnader för umgänge bör anpassas till vad en familj i allmänhet har råd med. Grundregeln är att kostnad för umgängesresor ska delas mellan föräldrarna.

→Att tänka på

- Kan bostadsbidrag utgå? Umgängesförälder kan, för närvarande, ha rätt till bostadsbidrag om umgänget uppgår till minst 30 dagar per år.
- Vid växelvis boende ska barnbidraget fördelas mellan föräldrarna.

6. Bedömning av rätt till bistånd i vissa fall

6.1. Bistånd till barn och ungdomar

Vårdnadshavare har underhållsskyldighet för barn enligt 7 kap föräldrabalken. Underhållsskyldigheten upphör då barnet fyller 18 år eller vid den senare tidpunkt då barnet slutar gymnasiet, dock som längst till hen fyller 21 år. Detta innebär att vårdnadshavarnas förmåga att försörja barnet ska utredas. Det kan bli aktuellt att hjälpa barnet att utkräva underhållsskyldighet genom en rättslig process.

Om vårdnadshavarna till ett barn eller till en skolungdom, som har fyllt 18 men inte 21 år, inte fullgör sin underhållsskyldighet och om socialnämnden inte kan förmå dem till det, bör nämnden överväga att ge ekonomiskt bistånd direkt till barnet eller skolungdomen utifrån ålder och mognad.

Om ett barn eller en skolungdom, som har fyllt 18 men inte 21 år, på egen hand ansöker om ekonomiskt bistånd bör nämnden vid behovsbedömningen överväga att bortse från föräldrarnas underhållsskyldighet i dessa fall:

- Barnet eller skolungdomen är utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller
- Barnet eller skolungdomen har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller med närstående vuxna.

Att utan medgivande från vårdnadshavaren bistå barnet ekonomiskt bör dock vara en åtgärd som endast bör användas i undantagsfall.

→Att tänka på

- Vid undantag från regeln kring vårdnadshavares underhållsskyldighet, se aktuella rutiner.
- Se delegationsordningen.

6.2. Studerande

Skolan har uppföljningsansvar för de ungdomar som avslutat årskurs 9 men inte fortsätter på gymnasiet. Ansvaret kvarstår till dess de fyller 20 år. Målet ska vara att skapa förutsättningar för att få gymnasial behörighet eller kompetens. Detta kan ske genom individuellt program där studier och praktik ingår. Studiebidrag utgår per månad och vårdnadshavarna är försörjningsskyldiga.

Bistånd enligt fastställda riktlinjer och normer kan utgå till ungdomar och vuxna som behöver det för att kunna fullfölja grundskolan och gymnasieförberedande utbildning.
Studerande i gymnasieskolan (även över 18 år) som bor hos föräldrarna räknas in i familjen vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Huvudregeln, när det gäller vuxenstuderande, är att de ska kunna försörja sig genom de stödformer som finns inom studiemedelssystemet. Från den regeln måste emellertid undantag kunna göras i vissa situationer t ex:

- sökande med partiella studiehinder p.g.a. sjukdom och handikapp
- rehabiliterande åtgärder i förebyggande syfte.

Om den studerande saknar arbete men har varit aktivt arbetssökande inför sommaren och är arbetssökande under sommarlovet eller väntar på att lönen ska betalas ut, kan bistånd utgå (ev. som förskott på lön). Rätt till bistånd kan inte utgå så länge föräldrarnas underhållsskyl¬dighet föreligger.

→Att tänka på

- Informera studerande ungdomar om möjligheten att söka extra tillägg till studiebidrag.
- Studerande ska ansöka om både bidrags- och lånedelen av studiemedel senast höstterminen de fyller 20 år. Detta gäller även ungdomar i familjer med ekonomiskt bistånd.

6.3. Personer utan sjukförsäkringsförmån

Försäkringskassan beslutar om en person är berättigad till någon sjukförsäkringsförmån. Om den sökande får avslag på ansökan hos Försäkringskassan men kan styrka nedsatt arbetsförmåga med läkarintyg är det inte aktuellt för Arbetsför-medlingen att arbeta med dem och de har inte rätt till A-kassa.
En sjukskriven klient, som inte längre har rätt till sjukförsäkringsförmån, ska överklaga Försäkringskassans beslut om vi bedömer att vederbörande saknar arbetsförmåga. Om bedömningen är att det finns en arbetsförmåga ska vederbörande stå till arbetsmarknadens förfogande och rätten till ekonomiskt bistånd bedöms på vanligt sätt.

→Att tänka på

- Vid oklarheter om nivå på arbetsförmåga – använd blanketten ”Fråga från socialtjänsten till läkare om arbetsförmåga”.

7. Inkomster som verkar reducerande på ekonomiskt bistånd

7.1. Arbetsinkomst

I regel beaktas hela arbetsinkomsten vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Avdrag för förskott på lön eller förmåner, exempelvis kostnad för lunch, ska inte täckas av försörjningsstöd. Undantag kan göras i de fall utredningen visar att förskottet tagits på grund av omständigheter som normalt skulle beaktats vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Den sökande har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL, om denne inte efter förmåga försöker bidra till sin försörjning. Den som kan arbeta är skyldig att söka arbete. I skyldigheten att söka arbete inbegrips också de åtgärder i övrigt som samhället ställer till förfogande för arbetslösa. Att avstå från att söka arbete eller att ta anvisat arbete p.g.a. egen önskan att vårda sina barn, ger inte rätt till bistånd.

7.2. Jobbstimulans

Jobbstimulans är utformad som särskild beräkningsregel som innebär att 25 % av nettoinkomst av anställning under vissa förhållanden inte ska beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Jobbstimulansen gäller alla som har fått ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd minst sex månader i följd och som får arbete och arbetsinkomst eller ökar sin arbetsinkomst. Det finns inget krav på att den enskilde har fått försörjningsstödet från samma kommun under sexmånadersperioden.

När en enskild uppger arbetsinkomster behöver socialnämnden kontrollera om den enskilde är berättigad till jobbstimulansen. Det innebär kontroll av om den enskilde fram till den tidpunkten har fått försörjningsstöd sex månader i följd i den egna kommunen och/eller i en tidigare kommun. Ett avslag för en månad avbryter kvalificeringsperioden och en ny kvalificeringsperiod på sex månader ska påbörjas. Om avslaget överklagas och domstolen bedömer att den enskilde hade rätt till bistånd kan socialnämnden behöva justera beräkningarna. Jobbstimulansen i form av den särskilda beräkningsregeln gäller i 24 månader. Tiden ska vara sammanhängande. Även om den enskilde är självförsörjande under någon del av tvåårsperioden löper tiden för jobb-stimulansen på under den påbörjade tvåårsperioden.

7.3. Arbetslöshetsersättning

Fråga om försörjning för arbetslösa ska i första hand lösas genom arbetslös-hetsersättning. Innan bistånd beviljas den sökande ska denne kunna styrka att den är inskriven hos Arbetsförmedlingen, är aktivt arbetssökande och har sökt arbetslöshetsersättning.

Ekonomiskt bistånd kan inte beviljas förrän efter att karensdagar förflutit efter det att den arbetslöse:

- Frivilligt och utan anledning lämnat sitt arbete
- Skilts från sitt arbete p.g.a. otillbörligt uppförande
- Avvisat lämpligt arbete eller på annat sätt uppenbarligen vållat att anställningen inte kunnat komma till stånd.

7.4. Bidrag från Försäkringskassan

Bostadsbidrag, barnbidrag och underhållsstöd ska räknas som inkomst då normberäkningen görs.

7.5. Egna tillgångar

Den som har realiserbara tillgångar i form av kontanter, sparade medel, fonder eller andra tillgångar som lätt kan realiseras och som ger den sökande medel till sin försörjning har inte rätt till ekonomiskt bistånd.
När det finns tillgångar framgår det av slutskattesedeln att den enskilde haft inkomst av kapital. Vilken typ av tillgångar och värdet av dem syns dels på den förtryckta deklarationsblanketten, dels på specifikationen till preliminär deklaration. Någon av dessa ska uppvisas vid nbesök.

För att utreda eventuella tillgångar i utlandet ska den enskilde ta med relevanta underlag till nybesök.

Innehav av bil bör inte vara ett hinder om den enskilde måste ha bil:

- i sitt arbete
- för att kunna ta sig till och från sin dagliga sysselsättning, t ex därför att allmänna kommunikationsmedel inte har en rimlig turtäthet eller ligger minst 3 kilometer från bostaden
- för att skjutsa barnet eller barnen till förskoleverksamhet
- av medicinska eller sociala skäl, t ex för att ett barn ska kunna umgås med sin förälder.

Sociala myndighetsnämnden bör i vissa fall kunna aktualisera byte till en billigare bil, om bilens värde är högre än ett prisbasbelopp.

Andra realiserbara tillgångar:

- Om behovet av ekonomiskt bistånd bedöms överstiga tre sammanhängande månader eller om det finns andra särskilda skäl, bör även möjligheten att realisera andra tillgångar påverka nämndens bedömning av rätten till bistånd. En tillgång bör dock endast kunna påverka rätten till bistånd, om den har ett betydande värde och om överskottet vid en försäljning motiverar åtgärden. Det kan t ex handla om försäljning av en fastighet, värdefull konst eller antikviteter som inte kan hänföras till kategorin bruksföremål. Sådana kapitalvaror som vanligtvis finns i ett hem, t.ex. TV, dvd, musikanläggning och dator, bör i regel inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd,

om varornas värde är skäligt. Vid en försäljning bör den enskilde kunna använda intäkten till att betala eventuella lån som är knutna till det som sålts, utan att det påverkar rätten till ekonomiskt bistånd.

- Barn ska ha rätt att ha sparade medel med högst 15 % av prisbasbeloppet. Har barnet andra medel exempelvis genom arv eller andra gåvor bör barnet klara sin egen försörjning. Undantag är dock bankmedel som p.g.a. villkor i testamente eller gåvobrev inte går att disponera.

7.6. Ersättning till familjehem

Arvodesdelen av ersättningen räknas som inkomst vid bedömningen av rätten till bistånd.

7.7. Föräldrapenning

Föräldrapenning räknas som inkomst. Vid bedömning av rätten till bistånd ska hänsyn tas till möjligheten att utnyttja föräldrapenning. Föräldrapenning ska alltid utnyttjas i första hand med maxbelopp alla dagar i veckan.

→Att tänka på

- Fyra kalenderveckor av garantibelopp kan sparas fram till det år då föräldrapenningen senast kan tas ut.

7.8. Hyresdel för hemmaboende vuxet barn

Hyresbidrag från hemmaboende vuxet barn med egen arbetsinkomst räknas som inkomst och verkar reducerande på biståndet. Barnets hyresandel beräknas enligt Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av boendekostnad samt Riksförsäkringsverkets allmänna råd (2001:8) om bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar. I dessa räknas varje rum som två enheter och köket som en enhet.
Exempel: Om den biståndssökande disponerar ett rum i sina föräldrars bostad på fyra rum och kök, innebär det att han eller hon disponerar två av totalt nio enheter (fyra rum x 2 = 8 rum + kök = 9 enheter). Hela boendekostnaden är 6 000 kronor per månad. Den sökandes andel av boendekostnaden bör då beräknas genom att 6 000 divideras med 9 och därefter multipliceras med 2, dvs. 2/9 x 6 000= 1 333 kr per månad.

En individuell prövning av hyresandelen ska alltid göras i varje enskilt fall och barnet har alltid rätt att disponera en del av sin inkomst. Denna del bör normalt motsvara normen för biståndet under en månad.

7.9. Pensionsförmåner

Pensionsförmåner - även barnpension och livränta, ska räknas som inkomst vid bedömningen av biståndsansökan. Den som har möjlighet att utnyttja pensionsförsäkring för sin försörjning ska i första hand göra detta.

7.10. Sjukpenning

Sjukpenning, nettobelopp ska räknas som inkomst.

7.11. Studiemedel och liknande
Aktivitetsstöd, studiebidrag, etableringsersättning eller liknande bidrag (nettobelopp) verkar reducerande på biståndet. OBS! Gäller inte extratillägg till studiebidrag.

7.12. Överskjutande skatt
Skatteåterbäring inverkar reducerande på biståndet.

7.13. Omvårdnadsbidrag
Omvårdnadsbidrag för funktionsnedsatt barn räknas som inkomst.

8. Inkomster som inte verkar reducerande på ekonomiskt bistånd

8.1. Merkostnadsersättning
Merkostnadsersättning utgår för att täcka de merutgifter funktionsnedsättningen innebär och beräknas i förhållande till vårdbehovet. Ersättningen ska därför inte verka reducerande på biståndet. Beslut från Försäkringskassan ska uppvisas som underlag för att klargöra vad merkostnadsersättning avser. Bistånd beviljas inte för dessa kostnader.

8.2. Fondmedel
Bidrag från fonder eller från välgörenhetsorganisationer räknas i regel inte som inkomst. Den enskilde ska kunna redovisa var bidraget kommer ifrån och avsett ändamål.

8.3. Omkostnadsersättning
Ersättning i form av omkostnadsersättning till familjehem, kontaktperson m.fl. ska inte räknas som inkomst.

8.4. Extra tillägg till studiebidrag
Det inkomstprövade extra tillägget till studiebidrag, som utgår till ungdomar, ska inte räknas som inkomst för en familj.

8.5. Hemmavarande barns inkomster
Med hemmavarande barn menas barn och skolungdomar som bor i det hushåll för vilket bistånd beräknas. Barn och skolungdomar som bor växelvis hos respektive förälder eller bor med umgängesförälder räknas som hemmavarande hos båda föräldrarna.
Hemmavarande skolungdom/barn kan ha en arbetsinkomst, upp till ett prisbasbelopp per kalenderår som inte ska räknas som inkomst vid beräkning för familjen. Det avser nettoinkomsten

efter skatteavdrag. Om barnets arbetsinkomst överstiger ett prisbasbelopp minskas barnets norm med motsvarande överstigande belopp.

8.5.1. Barns sparade medel

Barn bör kunna ha sparade medel upp till 15 % av prisbasbeloppet utan att det vid ansökningstillfället påverkar föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet. Om ett barn har tillgångar som föräldrarna inte kan förfoga över, bör det inte påverka föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet. Detta gäller t.ex. bankmedel som står under överförmyndarens kontroll, om överförmyndaren inte ger sitt samtycke till uttag.

8.6. Skadestånd och försäkringsersättningar

Skadestånd och försäkringsersättningar som kompenserar ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust ska inte räknas som inkomst.

8.7. Tidigare inkomster över försörjningsstödsnivån

Inkomster som hushållet har fått tidigare än månaden före den månad som ansökan avser bör i regel inte påverka försörjningsstödets belopp. Undantag görs om inkomsterna varit mycket höga eller varit avsedda för en viss längre tidsperiod, t.ex. ett avgångsvederlag.

Skälet är att hushåll under dessa perioder ska ha möjlighet att tillgodose de behov som inte ryms inom försörjningsstödets ram, t ex inköp av möbler, husgeråd.

Större krav på ekonomisk planering kan ställas på en person som har god kännedom om kommunens normer och regler än den som gör sin första ansökan eller inte har ansökt under de senaste 10 månaderna före nyansökan. En individuell bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet ska alltid göras.

9. Övrigt

9.1. Bidragsbrott

Den som vilseleder nämnden om sina ekonomiska eller andra förhållanden, och därigenom förmår nämnden att felaktigt utbetala ekonomiskt bistånd, kan dömas för bidragsbrott.
Polisanmälan enligt 6 § Bidragsbrottslagen ska ske när det finns anledning att anta att ett brott har begåtts. Kommunerna är skyldiga att polisanmäla samtliga fall där kommunen har anledning att anta att ett bidragsbrott har begåtts. I samband med en brottsanmälan får ingen social hänsyn vägas in eller individuell bedömning göras för att motivera att anmälan inte görs. Däremot måste en uppsåtsbedömning göras. Oavsett om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts eller inte ska det belopp den enskilde fått obehörigen eller med för högt belopp återkrävas med tillämpning av bestämmelserna i 9 kap SoL. Om det finns en brottsmisstanke får kommunen inte avstå från att göra polisanmälan för att personen har återbetalat det felaktigt utbetalda beloppet.

Kommunens skyldighet att polisanmäla bortfaller dock om den enskilde lämnat riket för gott eller har avlidit. Se bilaga 2.

9.2. Egna företagare

Ekonomiskt bistånd ska inte utgå för att finansiera affärsverksamhet eller till att reglera skulder som uppkommit i sådan verksamhet. Det kan trots det uppstå behov för företagaren att erhålla ekonomiskt bistånd till sin försörjning och livsföring i övrigt i avvaktan på att företaget avecklas. I samband med att biståndsbedömningen görs ska bokföring och deklarationer upp-visas. Skälig tid för att utge bistånd i avvaktan på att företaget avvecklas är tre månader.

→Att tänka på

- Eventuellt begära bedömningshjälp från revisor.

9.3. Småbarnsföräldrar och arbete

Småbarnsföräldrar som uppbär ekonomiskt bistånd har rätt att stanna hemma med sitt barn så länge föräldrapenning med sjukpenningbelopp utgår. Därefter ska föräldern stå till arbetsmarknadens förfogande för att vara biståndsberättigad.
Förälder som ansöker om ekonomiskt bistånd och har kvar dagar med föräldrapenning med sjukpenningbelopp ska i första hand använda dessa för sin försörjning. Upp till fyra veckors föräldrapenning, i form av garantibelopp, kan få sparas av föräldern utan att försörjningsstödet reduceras.
Sökande vars inkomster understiger riksnormen p.g.a. att de utnyttjat sin lagliga rätt till föräldraledighet, och ex arbetar 75 %, har inte rätt till ekonomiskt bistånd. Behovet kan tillgodoses genom att sökande utökar sin arbetstid.

→Att tänka på

- Föräldrapenning med sjukpenningbelopp kan motsvara samma summa som garantibelopp om den försäkrade inte haft tillräcklig sjukpenninggrundande inkomst.

9.4. Underhållsskyldighet mellan makar och sambor

Personer som bor i ett hushåll får i första hand också anses disponera inkomster och utgifter tillsammans. De som bor tillsammans beräknas leva billigare än två personer med skilda hushåll. Därför är riksnormen beräknad utifrån att makar och sammanboende inte behöver lika stora bidrag tillsammans som två ensamstående. De som lever tillsammans som makar eller under äktenskapsliknande former har ett gemensamt ekonomiskt ansvar för varandra.

Gifta makar – ej sammanboende

Makar och registrerade partners är ömsesidigt underhållsskyldiga oavsett om de lever ihop eller inte. Om en av dem ansöker om ekonomiskt bistånd ska i första hand makarnas ömsesidiga försörjningsansvar gälla.
Den gemensamma inkomsten ska ligga till grund för bedömningen om rätt till ekonomiskt bistånd.

Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas.

Gifta makar – med betänketid efter skilsmässoansökan
Makars underhållsskyldighet gäller även under betänketiden, oavsett om de då bor tillsammans eller inte. Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt.

Gifta makar – ena maken bosatt utomlands
Den ömsesidiga underhållsskyldigheten gäller också när den sökande är gift med person som fortfarande är bosatt utomlands. Båda makarnas ekonomiska situation ska därför utredas vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Om nödvändiga handlingar inte lämnas kan avslag ges på ansökan om ekonomiskt bistånd. För att undvika att nödsituation uppstår kan ekonomiskt bistånd enligt reducerad norm beviljas.

Om det är uppenbart att den ena parten inte kan bidra till den andres försörjning t ex vistas i flyktingläger så kan ansökan bifallas.

9.5. Utländska medborgare

En utländsk medborgare, med undantag från vissa EU-medborgare och deras anhöriga, får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska denne ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt genom t.ex. en anställning i Sverige.

9.5.1. Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

9.5.2. Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. turister, affärsresande och säsongsarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem. Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Socialnämnden bör uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om ett

uppehållstillstånd. Ansöker personen inte om uppehållstillstånd kan det möjligen bli aktuellt med bistånd i avvaktan på avvisning eller utvisning.

9.5.3. Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen. Under den tid det tar att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning har en asylsökande rätt att få fortsatt bistånd enligt LMA vilket kan innebära rätt till dagersättning och kostnad för boendet. Rätten till bistånd upphör först när asylsökande lämnar landet enligt 11 § punkt 2 LMA.

9.5.4. EU-medborgare

Allmän orientering

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar i vissa avseenden också medborgare från Schweiz. EU-medborgare kan vistas i Sverige utan uppehållstillstånd i upp till tre månader.

Uppehållsrätt

Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Uppehållsrätt grundas inte på något formellt myndighetsbeslut utan uppehållsrätten inträder när de i lagen uppställda villkoren för olika kategorier av EU-medborgare är uppfyllda. Omvänt har en person inte uppehållsrätt om villkoren inte är uppfyllda. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. Den som uppfyller kraven för uppehållsrätt och därmed har rätt att vistas i Sverige längre än tre månader har även rätt till likabehandling. Det innebär samma rättigheter och skyldigheter som övriga svenska medborgare och socialtjänstlagen ska tillämpas fullt ut.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om hen:
- är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU- medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. En registrerad partner jämställs med make. Det skall noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt. En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år och under denna tid haft uppehållsrätt kan ansöka om permanent uppehållsrätt hos Migrationsverket. Personer som flyttar från ett annat land till Sverige och planerar att bo här i mer än ett år bör normalt vara folkbokförd här. Skatteverket ansvarar för folkbokföring. För att en EU-medborgare ska kunna bli folkbokförd ska denne kunna antas ha uppehållsrätt i minst ett år. En EU-medborgare som är arbetslös kan ha uppehållsrätt, men kan inte bli folkbokförd på den grunden.

Uppehållskort
En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare (tredjelandsmedborgare) ska ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter ankomsten till Sverige. Ett bevis om registreringen och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort utfärdas omedelbart.

Yrkesverksamma personer
En EU-medborgare har uppehållsrätt om hen är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. För att betraktas som arbetstagare ska arbetet utföras åt någon annan, personen ska vara under dennes arbetsledning och arbetet ska ske mot ersättning. Arbetet som utförs ska anses vara sådant som normalt hör hemma på arbetsmarknaden och i den omfattningen att det inte är marginellt och sidoordnat. Svartarbete ger inte uppehållsrätt.
Om arbetstagaren drabbas av tillfällig arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall behåller personen sin ställning som arbetstagare och sin uppehållsrätt under tiden som hen inte kan arbeta.

En EU-medborgare som har uppehållsrätt som arbetstagare behåller sin uppehållsrätt om hen blir ofrivilligt arbetslös efter mer än ett års anställning och har anmält sig som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen. En EU- medborgare som fullgjort en tidsbegränsad anställning som varit kortare än ett år eller blir ofrivilligt arbetslös inom de första tolv månaderna av en anställning behåller sin uppehållsrätt under sex månader.

Om den enskilde själv väljer att avsluta sin anställning behåller denne inte sin ställning som arbetstagare. För att ha uppehållsrätt måste denne i stället uppfylla de kriterier som gäller för arbetssökande.

Uppehållsrätten förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande. En EU-medborgare med uppehållsrätt som arbetstagare har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det självklart att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda.

Arbetssökande
En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om hen är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. EU-domstolen har fastslagit att sex månader normalt sett är en tillräcklig tid för att den arbetssökande ska ha en verklig möjlighet att hitta ett arbete, men att det under vissa omständigheter kan röra sig om längre tid. Det finns ingen absolut tidsgräns för hur länge en EU-medborgare kan betraktas som arbetssökande. Avgörande är om den arbetssökande verkligen söker arbete och om det finns en verklig möjlighet att få en anställning. Det måste avgöras från fall till fall.

Vistelsebegreppet och socialtjänstens regler om kommunens yttersta ansvar samt den enskildes rätt till bistånd innebär att en individuell prövning måste göras om bistånd skall utgå och i vilken omfattning. En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till ekonomiskt bistånd. En individuell bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bl.a. skall tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen.
För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

Icke yrkesverksamma personer
Vidare har vissa studerande och personer, till exempel pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring uppehållsrätt. En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall i vilken omfattning, bistånd skall utges.

Tillfällig vistelse
EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel, som turister eller affärsresande och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige, ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Det skall noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuella för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetssökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas till exempel om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

9.6. Brittiska medborgare
EU:s regelverk är inte tillämpligt på brittiska medborgare efter den 31 december 2020. De som ansöker om uppehållsstatus ska få ett intyg om inlämnad ansökan av Migrationsverket. De

brittiska medborgare som beviljas uppehållsstatus enligt utträdesavtalet får ett kort som bevis på uppehållsstatus från Migrationsverket.
Uppehållsstatus enligt utträdesavtalet innebär inte i sig en ovillkorlig rätt att vistas i Sverige, utan en brittisk medborgare med bevis på uppehållsstatus måste fortfarande visa att personen uppfyller de villkor som gäller för uppehållsrätt på samma sätt som för EU/EES-medborgare.
För de brittiska medborgare som inte har uppehållsrätt enligt utträdesavtalet gäller samma regler som för andra tredjelandsmedborgare.

9.7. Värnpliktiga och deras familjer

Familjebidrag utgår i de flesta fall till denna grupp. Ekonomiskt bistånd ska i regel inte behöva utgå.

→Att tänka på

- När den värnpliktige fullgjort sin tid erhålls ett utryckningsbidrag.

10. Avsteg från riktlinjer

Riktlinjer för prövning av ekonomiskt bistånd är av generell karaktär och kan därför inte täcka in alla de situationer som kan uppstå. Olika skäl kan föreligga för att avsteg från de generella riktlinjerna kan behöva göras. Exempel på sådana skäl kan vara hinder (i synnerhet psykosociala) att kunna se och ta konsekvenserna av sitt handlande eller hinder att stå till arbetsmarknadens förfogande i full utsträckning, vilket normalt krävs.

Lika lite som det går att få generella riktlinjer att täcka alla situationer, är det möjligt att ange alla där avsteg kan göras. I många fall är det en bedömningsfråga om och i så fall hur avsteg ska göras. Rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL kan ibland föreligga till insatser av så speciell eller sällan förekommande natur, att riktlinjerna inte räcker till.

I avvaktan på utredning och i akuta nödsituationer där någon riskerar att bli utan mat kan reducerad norm beviljas under tidsbegränsad period.

Det ska alltid göras en individuell bedömning och särskild hänsyn ska tas till barns bästa samt hänsyn till personer som utsätts för våld eller andra övergrepp.

10.1. Personer med arbetshinder

Det bör vara möjligt att i vissa fall acceptera att man inte står till arbetsmarknadens förfogande och kan uppbära ekonomiskt bistånd utan motkrav. Det är möjligt att uppbära ekonomiskt bistånd utan motkrav där möjligheterna att komma ut på arbetsmarknaden är uttömda (Sociala myndighetsnämndens beslut 071213).

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem eller psykisk ohälsa ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det ställas krav på att personer som visserligen har pågående missbruk, men som inte visar att de av medicinska skäl saknar arbetsförmåga, deltar i arbetssökarverksamhet som förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd. Bestämmelsen i 4 kap. 4 § SoL ska inte tillämpas i de fall den enskildes problem är av mer personlig natur, såsom allvarliga missbruksproblem eller beteendemässiga störningar.

Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL kan tillämpas på personer med lindrigare missbruksproblem eller psykisk ohälsa men ska inte ersätta vård och behandling för missbruk. Däremot kan deltagandet vara förebyggande eller utgöra komplement till andra insatser mot missbruket. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundande på behov av kompetensutveckling. Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande av om den enskildes medverkan är lämplig.

Liksom vad gäller personer med lindriga missbruksproblem kan socialtjänsten ställa krav på personer med lindrigare psykiska problem på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL. Detta ska inte ersätta vård och behandling men insatserna kan vara ett komplement eller ett led i rehabilitering. De krav som ställs ska vara relevanta och sakliga grundade på behov av kompetensutveckling.

När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan ekonomiskt biståndet reduceras under en begränsad period, om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

BILAGA 1

Hantering av personer med skyddade personuppgifter

Se även ”Riktlinjer för hantering av personer med skyddade personuppgifter” utgiven av Regionkansliets säkerhetsstrategiska avdelning (dnr: RSK 265-2003).
Uppgifter om personer i folkbokföringen är i regel offentliga, men en person som är utsatt för hot kan få sina personuppgifter skyddade. Skatteverket för då in en spärrmarkering i det lokala folkbokföringsregistret. Markeringen ska ge en varnings-signal om att uppgifter om personen inte får lämnas ut utan en noggrann sekretess-prövning.
Beslut om sekretess i folkbokföringen fattas av Skatteverket och det heter då sekretessmarkering.
Läs mer om skydd av personuppgifter på Skatteverkets hemsida, avsnitt folkbokföring.
Det finns tre sekretessnivåer i folkbokföringen:

Sekretessmarkering
Sekretessmarkering är den vanligaste typen av skydd och föreligger om det av någon särskild anledning kan antas att en person, eller någon denne närstående, kan lida skada eller men om uppgifter om personen lämnas ut. Det är skattekontoret som efter ansökan från personen bedömer om hon ska skyddas i folkbokföringsregistret. Markeringen omfattar alla uppgifter om en person. Omprövning av sekretessmarkeringen sker i regel varje år. Skattekontorets adress anges som en särskild postadress. Eftersom det är skattekontorets adress som aviseras kommer all post att gå till skattekontoret vars chef har den faktiska adressen och kan vidarebefordra posten.

Kvarskrivning
Ett annat sätt att skydda personuppgifter i folkbokföringen är att genom beslut om kvarskrivning medge en person vid flytt att vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten i högst tre år. Fördelen med kvarskrivning är att den verkliga bostadsorten inte framgår av folkbokföringsregistret och därmed inte heller sprids till aviseringsmottagarna. Den gamla adressen tas bort och personen registreras som "på församlingen skriven". Skattekontorets adress anges som en särskild postadress.

Fingerande personuppgifter (d.v.s. ny identitet)
Vid särskilt allvarliga hot kan en person medges att använda annan identitet. Beslut om detta meddelas av Stockholms tingsrätt efter ansökan hos Rikspolisstyrelsen. I folkbokföringen avregistreras den gamla identiteten som obefintlig. Den nya identiteten inregistreras på ett sådant sätt att det inte framgår att det rör sig om fingerade personuppgifter. Kopplingen mellan identiteterna finns endast hos Rikspolisstyrelsen.

Socialtjänstens arbete

Vilken kommun?
Enligt 2 kap. 2 § socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Det är således vistelsekommunen, den

kommun där den enskilde har "sitt egentliga bo och hemvist" som har ansvaret. Det utesluter inte att en eller flera andra kommuner kan ha befogenhet att ge bistånd. Det finns alltså möjlighet för kommunerna att komma överens om vem som är lämpligast att ge bistånd i det enskilda fallet. Personer eller familjer med skyddade personuppgifter befinner sig i en särskilt utsatt situation som socialtjänsten har att ta hänsyn till i sin bedömning och handläggning. Det är t.ex. inte acceptabelt att handläggningen försenas av att kommuner inte kan komma överens om vem som ska ge bistånd när en person bor i skyddat boende, flyttar ofta eller har syn-punkter på säkerheten kring handläggningen av sitt ärende. Det finns regler som styr när folkbokföringskommunen har ansvaret för ett ärende som ska aktualiseras inom socialtjänsten, se 16 kap 2 § SoL. För en bostadslös person med sekretessmarkering kan uppgifter om folkbokföringskommun inte hittas av handläggaren. Den enskilde kan då själv kontakta skattekontoret och begära ut uppgift om sin egentliga folkbokföringskommun och inlämna denna uppgift till handläggaren.

Vid besök
Vanligtvis hämtas besökare i väntrummet. Personalen ska tillsammans med klienten komma överens om hur klienten ska ropas upp i väntrummet. För att undvika att en person som har skyddade personuppgifter röjs genom att namnet ”ropas upp” kan i stället handläggaren fråga vem som har tid till handläggaren. Vid nybesök eller akutbesök av tidigare inte kända klienter ska identitetskontroll alltid göras genom att giltig legitimation uppvisas. Vid första besöket är det lämpligt att tillsammans med den enskilde gå igenom var säkerhetsriskerna finns och vilka rutiner som ska gälla i den fortsatta kontakten.

Akter
När en ny personakt läggs upp ska det av försättsbladet tydligt framgå att hushållet har sekretessmarkering. Markering bör även finnas på utsidan samtliga akter som finns i hushållet. På akten markeras det tydligt att personen har sekretessmarkering i KIR. Detta gäller såväl ärenden som varit aktuella tidigare som ärenden som aktualiseras för första gången.

Samverkan/uppgiftslämnande
I Offentlighets- och sekretesslagen regleras i vilken mån uppgifter får, kan eller ska lämnas ut till samarbetspartners och andra myndigheter. Detta ska alltid vara det som handläggaren utgår från när frågan om uppgiftslämnande prövas. För en klient med någon form av skyddade personuppgifter, finns det skäl att vara extra försiktig vid prövningen om vilka uppgifter som ska lämnas ut. Detta gäller också vid samverkan med andra myndigheter. En bedömning måste alltid göras där eventuella risker för klienten belyses, detta även om lagstiftningen eller ett påskrivet samtycke medger att uppgiften får lämnas ut. En säkerhetsåtgärd kan t.ex. vara att alltid motringa till andra myndigheter. Vid utlämnande av handlingar i ett ärende med sekretessmarkering bör alltid en extra kontroll göras så att inga ”skyddade uppgifter” av misstag kommit med. Ett exempel på detta är när en vårdnadshavare har sekretessmarkering eller kvarskrivning och det ska göras en vårdnads-, boende- eller umgängesutredning.

Dokumentation
Huvudregeln för personer med skyddade personuppgifter är att våra IT-system endast visar personnummer tillsammans med adressen till skattekontoret för förmedlingsuppdrag. Övriga fält ska vara spärrade för inmatning av information.

Den som söker på ett personnummer i Västfolket (regionens befolkningsregister) för en person med sekretesskydd, får ett svar att uppgifter saknas och att adress anges till Skatteverket. Det här gäller både för den som har sekretessmarkering och kvarskrivning. De skyddade uppgifterna finns visserligen i Västfolket, men kan inte ses.

Ingen information om personens namn, adressuppgifter, telefonnummer eller e-postadress får föras över till våra IT-system, även om uppgifter finns i inkomna dokument eller tidigare pappersjournaler. Detta gäller samtliga personer i hushållet.

Det kan vara på sin plats att i ärenden som har skyddade personuppgifter, avseende kvinnofrid eller hedersrelaterad problematik noga överväga hur dokumentation sker i aktanteckningar, utredningar mm. Uppgifter som på något sätt kan röja klienten och inte bedöms vara av väsentlig art för ärendets handläggning kan utelämnas och då föras manuellt på separat handling i fysisk akt. Ett exempel på en sådan situation är vistelse-adress eller vistelsekommun vid skyddat boende. Om det bedöms finnas skäl att i en utredning/beslutsunderlag/handling som t ex. ska föredras på Sociala myndighetsnämnden avidentifiera vem utredningen gäller finns det inga lagliga hinder att göra det. Klienten kan då omnämnas som NN eller liknande. Ett ärende kan dock inte avidentifieras i diariet, dvs. i socialregistret. Dokumentationen av ett beslut ska dock innehålla uppgifter om:

1. vem eller vilka personer beslutet avser,
2. vad som har beslutats,
3. när (år, månad, dag) beslutet har fattats, och
4. den nämnd som har fattat beslutet.

Om det gäller ett slutligt beslut, ska det av dokumentationen också framgå vilket lagrum som ligger till grund för beslutet. Om beslutet har fattats på delegation av nämnden, ska dokumentationen dessutom innehålla uppgifter om namn och befattning eller titel på den som har fattat beslutet. (SOSFS 2006:5, 5 kap 4 §)

Post/malning
När post ska skickas till en person som har skyddade personuppgifter ger Skatteverket service till de som vill nå en skyddad person genom att vidarebefordra postförsändelser till denne. Post till klienter med skyddade personuppgifter skickas i ett kuvert märkt med personnumret, detta kuvert läggs i ett ytterligare kuvert och skickas till:

Förmedlingsuppdrag
Skattekontor 2 Göteborg
Box 2820
403 20 Göteborg
Ev. frågor besvaras av Skatteverkets sekretesshandläggare på tel. 031-743 54 30.
Malning av ”arbetsmaterial”, minnesanteckningar etc. bör göras av handläggaren för att minimera risken att skyddsvärda uppgifter röjs.

All pappersbaserad dokumentation ska förvaras i låst aktskåp, dit endast ett begränsat antal personer har tillträde.

BILAGA 2
Handläggning av bidragsbrott

Vad säger lagen?
Bidragsbrottslagen trädde i kraft den 1 augusti 2007 och innebär kortfattat att den som lämnar en oriktig uppgift och genom detta orsakar fara för att en ekonomisk förmån felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp kan dömas för bidragsbrott. Detsamma gäller den som underlåter att anmäla ändrade förhållanden när sådan skyldighet följer av lag eller förordning. Det finns ett ringa brott samt ett grovt brott. Grovt oaktsamma beteenden är straffbara som vårdslöst bidragsbrott. Om gärningen är mindre allvarlig döms inte till ansvar.
I lagen finns vidare en bestämmelse om straffrihet vid frivillig rättelse som sker före utbetalningen. För straffansvar ska samtliga objektiva brottsförutsättningar täckas av uppsåt. Det innebär att såväl en oriktig uppgift alternativt en åsidosatt anmälnings-skyldighet liksom faran för att en ekonomisk förmån felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp måste vara täckt av uppsåt.

Myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor är skyldiga att göra en anmälan till polis eller åklagare om de misstänker att brott enligt lagen har begåtts. Vid bedömningen av om en anmälan ska göras bör myndigheten, kommunen eller arbetslöshetskassan göra en preliminär bedömning av om det föreligger uppsåt (bidragsbrott) eller om det har skett av grov oaktsamhet (vårdslöst bidragsbrott). En anmälan bör ske ”när det finns en välgrundad anledning att anta att brott har begåtts”. Någon bedömning av om den bevisning som finns är tillräcklig för lagföring ska däremot inte göras av den anmälande myndigheten, kommunen eller arbetslöshetskassan. (Utdrag från http://www.aklagare.se/PageFiles/3820/2007-21%20Bidragsbrottslagen.)

Socialtjänstens handläggning
Anledningar till att felaktigheter uppstår:
- Uppsåtligt bidragsbrott från den sökande
- Sökanden har inte förstått
- Interna fel eller brister i kunskap och kontroll hos personalen

Vid misstanke om brott ska ansvarig socialsekreterare på Stöd- och försörjningsenheten göra en utredning om detta. Av utredningen ska det klart framgå vad för uppgifter den sökande har lämnat felaktigt eller inte lämnat alls. Det ska även framgå hur mycket ekonomiskt bistånd som utbetalats felaktigt.

Utifrån denna utredning ska socialsekreteraren ta ställning till om den sökande har varit medveten om/borde ha varit medveten om att lämnade uppgifter var felaktiga eller om uppgifterna helt har utelämnats. Om det av utredningen framkommer att sökanden inte har förstått eller att det föreligger interna fel eller brister, beslutar enhetschef om att inte gå vidare med en polisanmälan.

Kom ihåg! Båda sökanden ska polisanmälas för misstänkt bidragsbrott då det är fråga om gifta eller sambopar.

Polisanmälan
Av anmälan gällande misstänkt bidragsbrott avseende ekonomiskt bistånd ska följande framkomma:

- Personuppgifter om vem/vilka anmälan avser
- Brottsrekvisiten ska framgå, det vill säga vår preliminära bedömning av om bidragsbrott (uppsåtligt brott) eller vårdslöst bidragsbrott (grov oaktsamhet) föreligger.
- En redogörelse för de omständigheter som grundar anmälarens uppfattning om de subjektiva rekvisiten (dvs. uppsåt eller grov oaktsamhet)
- Redogörelse för vilken information vi har lämnat till den sökande om rätten till bistånd samt skyldighet att lämna riktiga uppgifter/anmäla ändrade förhållanden, och uppgift om när och hur informationen lämnades.
- Bifoga :
  - Aktuella återansökningshandlingar samt grundansökan
  - Aktuella beräkningar
  - Övrigt som kan vara av värde för utredningen
- Kontaktuppgifter till ansvarig socialsekreterare

Förvaltningsrätten
För att väcka talan vid Förvaltningsrätten om återkrav enligt 9 kap 3 § Socialtjänstlagen ska följande framkomma:

- Personuppgifter om vem det avser
- Bifoga :
  - Aktuella återansökningshandlingar samt grundansökan
  - Aktuella beräkningar
- Övrigt som kan vara av värde för domstolens avgörande

BILAGA 3
Riktlinjer för återkrav enligt Socialtjänstlagen

Inledning
Huvudprincipen när det gäller bistånd enligt 4 kap.1 § SoL är att det beviljas utan återbetalningsskyldighet. Enligt bestämmelserna i 9 kap.1 och 2 § SoL får dock socialnämnden under vissa omständigheter återkräva ekonomisk hjälp som den enskilde har fått. En förutsättning för ekonomiskt bistånd mot återkrav är att den enskilde faktiskt kan betala tillbaka biståndet.
”Talan om ersättning får inte bifallas, om den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket.” (9 kap. 3 § andra stycket SoL)
Därav följer att återkrav inte kan göras mot framtida ekonomiskt bistånd eller eventuell framtida inkomst. Nedan följer en beskrivning av hur lagen ska tillämpas och hur handläggningen ska ske när det gäller återkrav enligt SoL.

Återansökan enligt 107 kap. 5 § SFB
Socialnämnden kan få ersättning från Försäkringskassan för vad nämnden gett i bistånd när någon beviljas en retroaktiv periodisk socialförsäkringsförmån för motsvarande tidsperiod. Bestämmelserna gäller t.ex. sjukersättning eller aktivitetsstöd, vårdbidrag, handikappersättning, bostadsbidrag och underhållsstöd.
Den enskilde ska informeras i beslut om att biståndet är ett förskott och kommer att åter sökas från Försäkringskassan.
Observera att Försäkringskassan kan betala ut förskott enligt 20 kap. 2 a § AFL.

Återkrav av bistånd som förskott på förmån eller ersättning 9 kap. 2 § SoL
Enligt 9 kap. 2 § SoL får socialnämnden kräva tillbaka bistånd som lämnats

- som förskott på en förmån eller ersättning,
- till den som är indragen i en arbetskonflikt
- till den som på grund av förhållanden som han inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar. Som förmån eller ersättning från Försäkringskassan menas ersättning som den enskilde redan har.

Andra ersättningar eller förmåner kan vara t.ex. lön, arbetslöshetsersättning och studiestöd En förutsättning för återkrav är att beslutet är skriftligt och att det har delgivits den enskilde.
Den enskilde ska skriva på en återbetalningsförbindelse och en återbetalningsplan innan utbetalning sker. En fullmakt kan även skrivas om den enskilde eller fullmaktsmottagaren accepterar det.

Återkrav om bistånd som utgått under villkor om återbetalning – 9 kap. 2 § andra stycket SoL
Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 4 kap. 1 § SoL om det finns skäl för det. Eftersom det är fråga om bistånd som den enskilde inte har rätt till bör det vara möjligt för honom

eller henne att återbetala. Befogenhet att ge bistånd följer av 4 kap. 2 § SoL och möjligheten att återkräva biståndet följer av 9 kap. 2 § SoL. Det är viktigt att den enskilde är medveten om att biståndet ska återbetalas och att det finns en tydlig överenskommelse med den enskilde om när och på vilket sätt återbetalning ska ske.

Ansökan ska alltid prövas enligt 4 kap. 1 § SoL. Om den enskilde inte är berättigad ska avslag ges. Därefter kan ansökan prövas enligt 4 kap. 2 § SoL. Den enskildes återbetalningsförmåga ska utredas och en avbetalningsplan ska upprättas innan utbetalning sker. En fullmakt kan även skrivas om den enskilde eller fullmaktsmottagaren accepterar det.

Talan hos Förvaltningsrätten
Om den enskilde inte frivilligt återbetalar det ekonomiska biståndet som avses i 9 kap. 1 och 2 §§ SoL, kan socialnämnden med stöd av 9 kap. 3 § SoL väcka talan om ersättning hos Förvaltningsrätten. Talan måste i så fall väckas inom tre år från det biståndet betalades ut. Förvaltningsrätten får inte bifalla socialnämndens krav om den enskilde genom att återbetala inte kan klara sin försörjning eller det finns andra synnerliga skäl. Innan talan väcks måste därför den enskildes möjlighet att återbetala utredas. Om så inte är fallet kan nämnden överväga eftergift enligt 9 kap. 4 § SoL. Hänsyn ska även tas till om de formella reglerna vid beslutsfattandet har iakttagits.

Nämnden avgör självständigt om den vill efterge en fordran eller inte.

Fullmakt
Om ekonomiskt bistånd beviljas under förutsättning att det är ett förskott på någon fordran som den enskilde har att vänta t ex lön bör det göras helt klart att den enskilde är skyldig att betala tillbaka beloppet när denna fordran utbetalas. Den enskilde kan då ge nämnden en fullmakt att tillgodogöra sig det väntade beloppet. Fullmakten får dock inte vara ett villkor för att bistånd ska beviljas.

En fullmakt kan återkallas av den enskilde. Om det finns en fullmakt ska nämnden vid tiden för utbetalningen kontrollera med den enskilde att nämnden får tillgodogöra sig beloppet. Detta innebär att den enskilde kan kräva att beloppet utbetalas till honom eller henne. Socialnämnden måste också pröva om den enskilde kommer att klara sin försörjning om nämnden tillgodogör sig pengarna.

Återkrav av bistånd som utbetalats på felaktiga grunder – 9 kap. 1 § SoL
Enligt 9 kap. 1 § SoL får socialnämnden återkräva bistånd som den enskilde fått felaktigt eller med för högt belopp på grund av:

- oriktiga uppgifter,
- underlåtenhet att lämna uppgifter
- på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL utgetts obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten gäller även om den enskilde inte hade för avsikt att orsaka den felaktiga utbetalningen. Socialnämnden kan dock ta hänsyn till orsaken till underlåtelsen eller beteendet vid prövning av om återbetalningsskyldigheten ska efterges enligt 9 kap. 4 § S o L.
Socialnämnden kan återkräva biståndet även om någon straffrättslig påföljd inte kan utdömas och påverkar eller ersätter inte nämndens beslut att göra polisanmälan.
Socialnämnden får även återkräva bistånd som den enskilde borde ha insett att han inte hade rätt till.

BILAGA 4

Rutin för handläggning av förmedlingsärende

I vissa fall kan det vara nödvändigt att bistånd lämnas i form av förmedling av den enskildes inkomster, pension, sjukpenning eller lön. Denna form av bistånd bör användas i så liten skala som möjligt och ska syfta till att den enskilde så småningom kan återta ansvaret för sin ekonomi. Biståndet innebär ett pedagogiskt inslag för att få den enskilde att tänka ekonomiskt på ett annat sätt än tidigare (prioriteringsfrågor).

Aktualisering av ärendet
Ärendet aktualiseras genom ansökan från den enskilde, ofta i samband med genomgång av ekonomin vid ansökan om ekonomiskt bistånd på grund av uppkomna skulder.

Utredning
Utredning görs av socialsekreterare på Stöd- och försörjningsenheten. Den enskilde informeras om vad förmedling av egna medel innebär. Utredningen ska göras i enlighet med aktuell utredningsmall för ekonomisk utredning. Syftet med förmedlingen ska tydligt framgå.

Beslut
Beslut om bistånd i form av förmedling ska fattas enligt delegation och vara tidsbegränsat med omprövning inom ett år.

Arbetsplan
Ansvarig handläggare och den enskilde gör tillsammans en arbetsplan. Arbetsplanen kan ändras efter hand som förmedlingen pågår.

Fullmakter
Erforderliga fullmakter skrivs för att biståndsmottagarens inkomster ska inbetalas till Stenungsunds kommun. Vissa utbetalningar från Försäkringskassan kan inte utbetalas till någon annan än den det berör. För att dessa inkomster ska kunna utbetalas till förmedlingskontot, används ofta överföringsuppdrag där innehavaren av bankkontot (biståndsmottagaren) ger banken uppdrag att föra över inkomster till kommunens bankkonto. Det kan också ske genom att biståndsmottagaren själv sätter in pengarna på kommunens bankkonto.

Utbetalningar
En överenskommelse görs vilka räkningar ska betalas via förmedlingskontot. Det kan gälla endast hyra och el för att trygga boendet, det kan också gälla samtliga familjens utgifter. Hur pengar till uppehälle ska utbetalas framgår av arbetsplanen. Varje månad görs en gemensam planering av den månadens inkomster och utgifter. Om pengar ska sättas in på bankkonto, eget eller andras, skrivs en lista över dessa konton, där biståndsmottagaren ger detta uppdrag till ansvarig handläggare. Aktuella räkningar lämnas in hos ansvarig handläggare. Dessa betalas via

Procapita/Lifecare och originalet dateras. Receptionen har hand om attestlistor och den daterade räkningen lämnas till dem.

Avstämning av kontot
Regelbundet sker avstämning av kontot jämfört med transaktionerna i ekonomisystemet.

Omprövning av biståndet
Omprövning bör ske efter 6 månader av socionomen och biståndsmottagaren. I vissa fall, där man ser att den enskilde inte klarar av att förändra sin situation, bör man hjälpa personen att ansöka om god man.